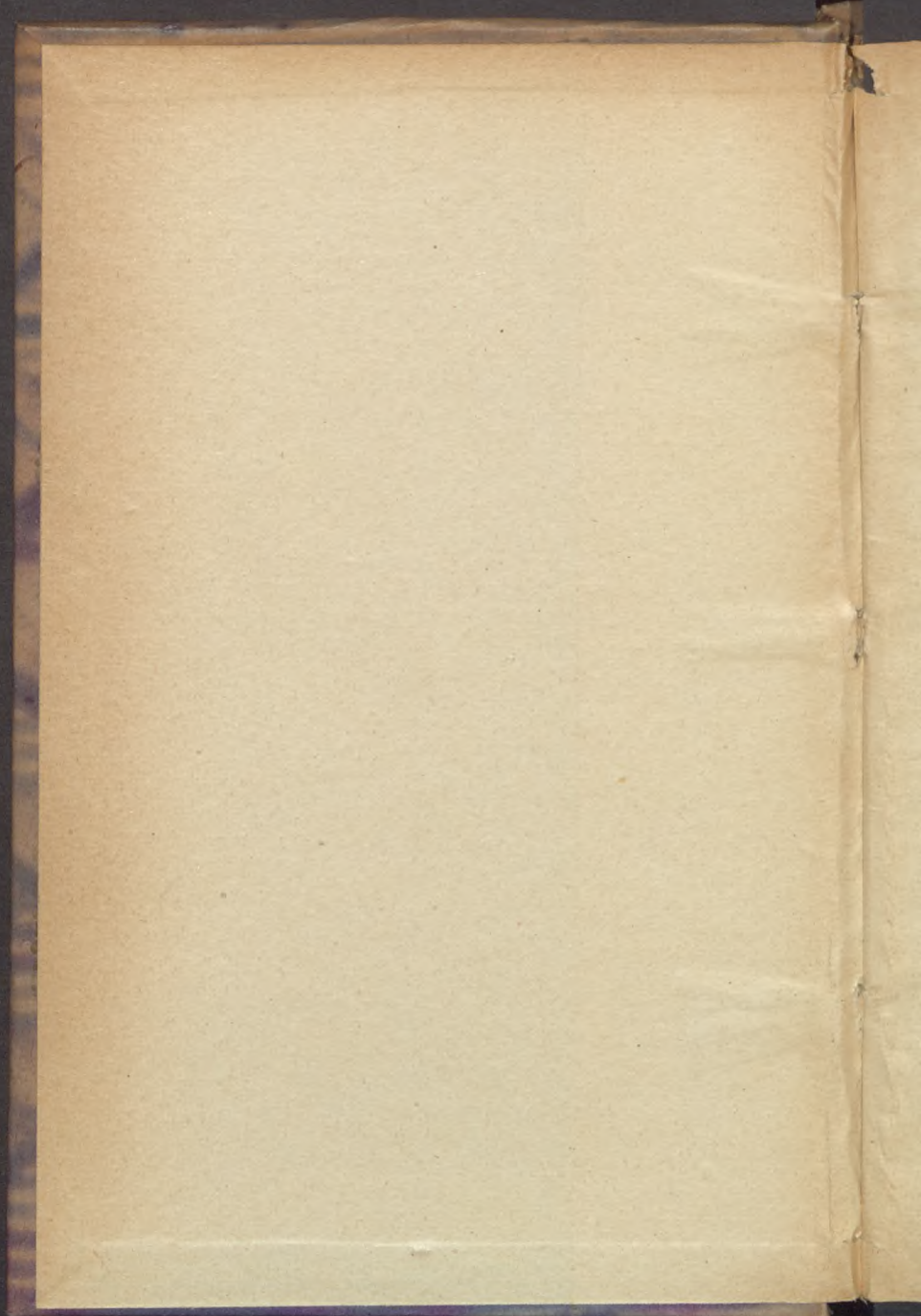
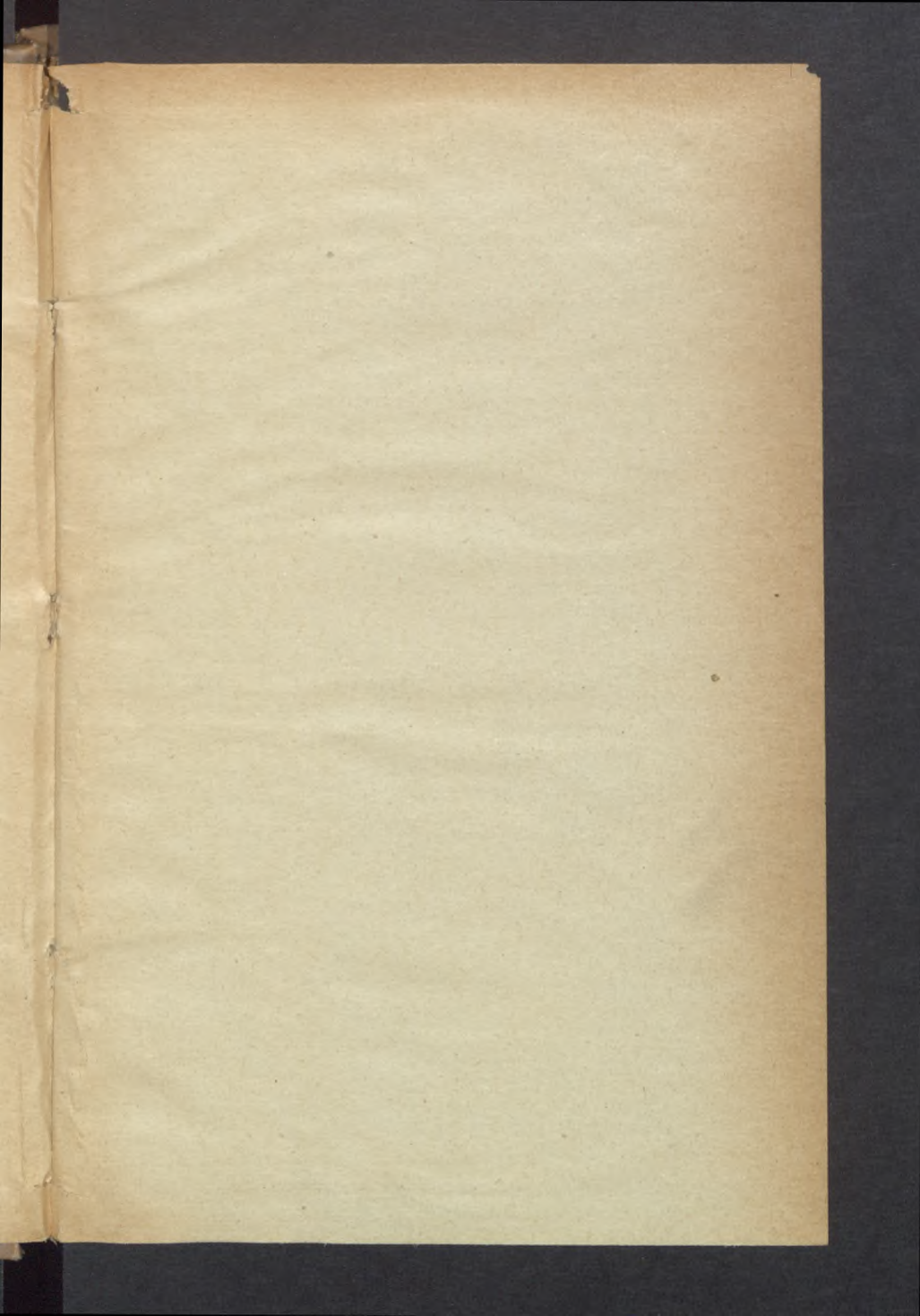
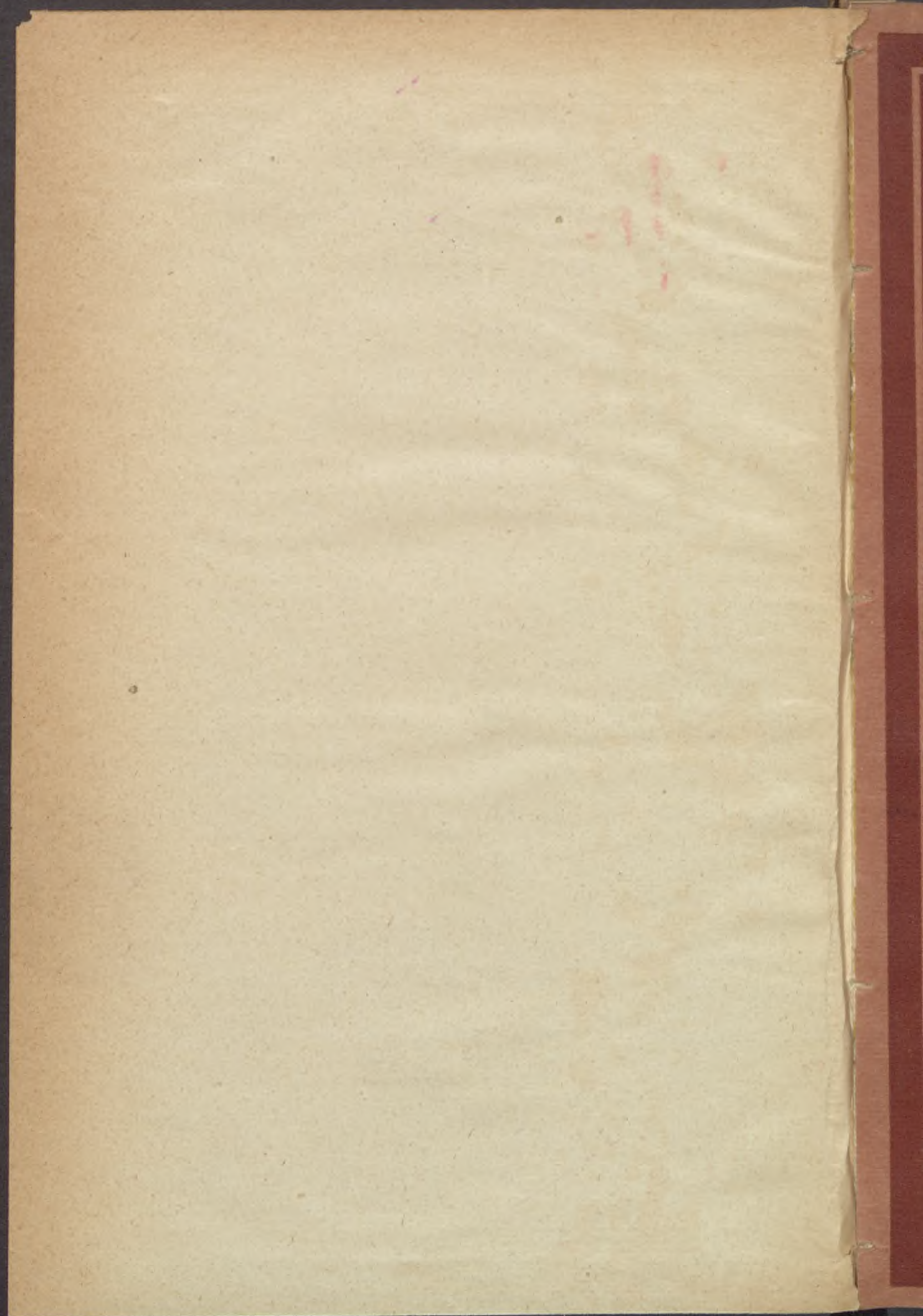

...M:2.
241.638 OSZK

120

CSEHOV

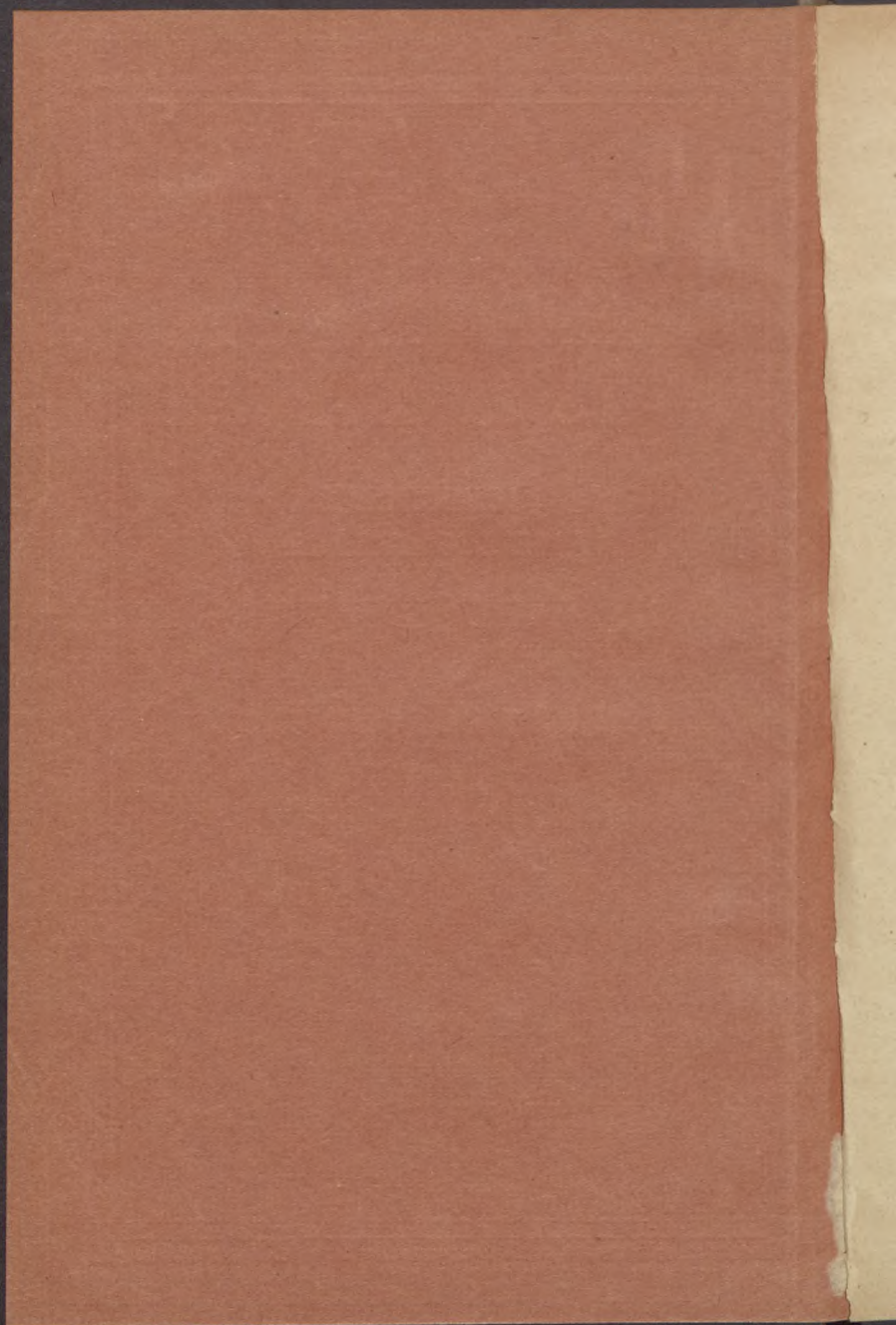
VANJA BÁCSI

**JELENETEK
A FALUSI ÉLETBŐL
NÉGYFELVONÁSBAN**

JÓB DÁNIEL FORDÍTÁSA

AZ ATHENAEUM R.-T. KIADÁSA

459.

VANJA BÁC SI

JELENETEK A FALUSI ÉLETBŐL
NÉGY FELVONÁSBAN

IRTA
CSEHOV

FORDITOTTA
JÓB DÁNIEL

BUDAPEST
AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T. KIADÁSA
1920

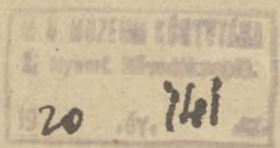
~~P. rel.~~
~~17. 34~~

MINDEN JOG,
DE KÜLÖNÖSEN AZ ELŐADÁS ÉS A FORDÍTÁS JOGA
FENNTARTVA

M: 2
241.698

1567. — Budapest. Az Athenaeum r.-t. könyvnyomdája.

SZEMÉLYEK:

SZEREBRJAKOV VLADIMIROVICS SÁNDOR, nyugalmazott egyetemi tanár.

ANDREJEVNA JELENA, a felesége, 27 éves.

ALEXANDROVNA SZOFJA (SZONJA), a tanár első házasságából való leánya.

Özveggy VOJNICKAJA VASZILJEVNA MARJA, a tanár első feleségének anyja.

VOJNICKI PETROVICS IVÁN, az özvegyasszony fia.

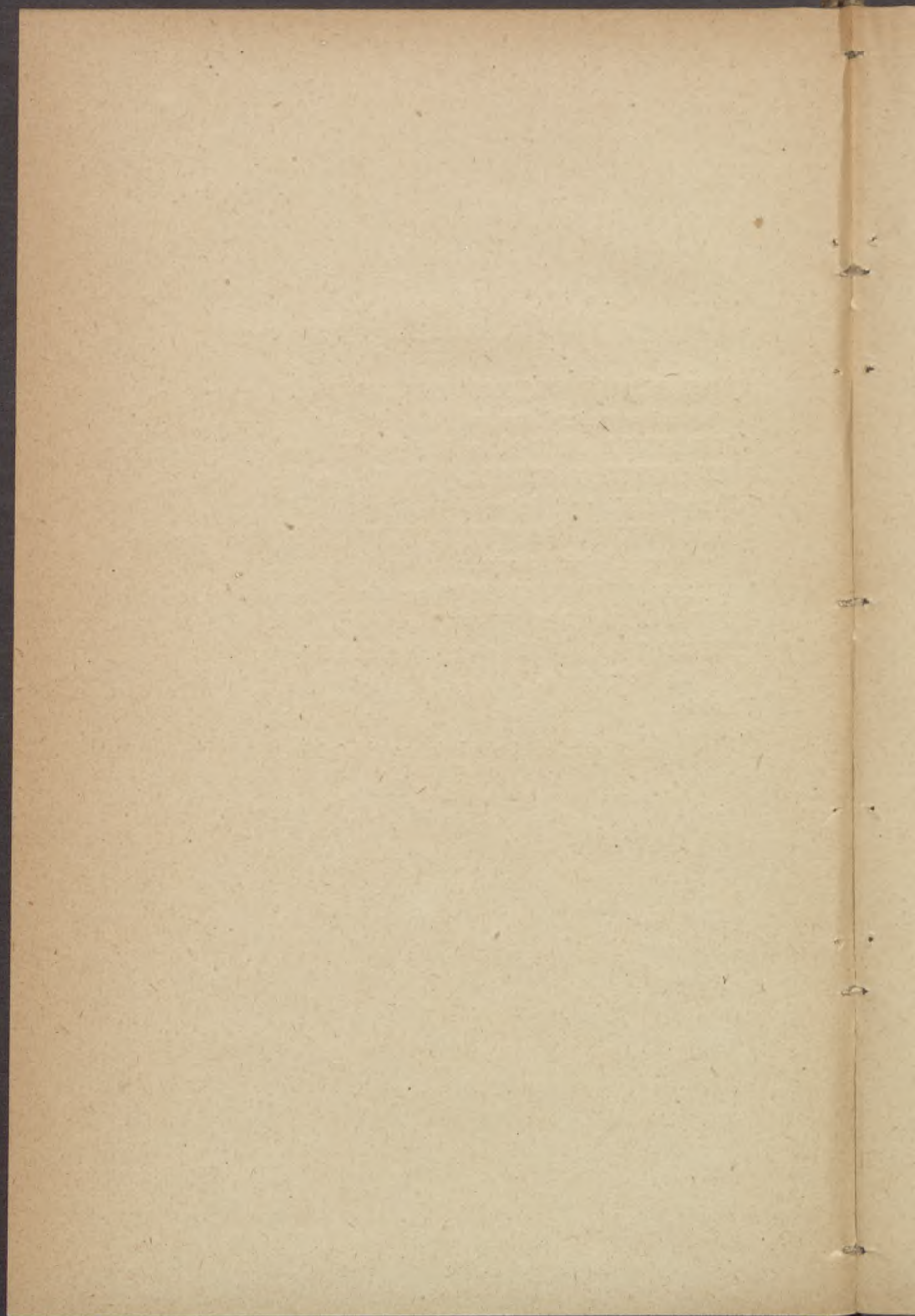
ASZTROV LJVOVICS MIHÁLY, orvos.

TELEGIN ILJICS ILJA, elszegényedett földesur.

MARINA, öreg dada.

Munkás.

(Történik: Szerebrjakov birtokán.)

ELSŐ FELVONÁS.

(Kert. A ház egyik oldala, terrasszal. A fasorban, az öreg nyárfa alatt, téra terített asztal. Padok, székek. Az egyik padon gitár. Közel az asztalhoz hintaszék. Délután kettő és három között. Borus idő.)

Marina :

(Lassu mozgásu, törődött öregasszony, a szamovár előtt ül s harisnyát köt.)

Asztrov :

(Föl-alá jár.)

Marina :

(Egy pohárba teát önt.) Atyuska, idd meg.

Asztrov :

(Kelletlenül elveszi a poharat.) Nincs sok kedvem hozzá.

Marina :

Inkább egy kis pálinkát?

Asztrov :

Köszönöm. Azt nem szabad ám mindig! Meg aztán ugyis olyan nagy a hőség. *(Szünet.)* Dada, mióta ismerjük mi egymást?

Marina :

Hogy mióta? (*Gondolkozik.*) Istenem, olyan rossz már a fejem. Akkor telepedtél le itt a környékünkön . . . mikor is csak? . . . Petrovna Vera, Szoņecska anyja még élt. Két télen járogattál hozzá. Hát úgy . . . vagy tizenegy éve. (*Gondolkozik.*) Tán annál is több még.

Asztrov :

Nagyon megváltoztam azóta?

Marina :

Nagyon. Akkor szép szál legény voltál, fiatal voltál, szép voltál, most megöregedtél. Szebb voltál. Meg aztán, ha meg nem haragszol, iszol.

Asztrov :

Igaz. Tíz esztendő! Megváltozik az ember. Tudom is, hogy mitől, dada. Agyondolgoztam magam. Kora hajnaltól késő éjszakáig talpon, aztán néha éjszaka is kiráncigálják ám az embert az ágyból. Nem volt egyetlenegy szabad percem, mióta csak ismerjük egymást, dada. Hát hogylene öregedne meg az ember? Unalmas, buta, szennyes az élet már magában is. Lehúz, hinár. Hát még, csupa különö közt élni, mind különö, mind bolond, mind, mind. Mulik az idő, két év, három év, egyszer csak, észre se veszed, magad is az vagy, különö. Ezt nem lehet ám elkerülni, ezt a sorsot. (*Megpödri hosszú bajuszát.*) Ide-

nézz, milyen hosszú lett a bajuszom. Buta bajusz. Dada, én is . . . belőlem is az lett, külön. Hálistennek, nem hülyültem el még egészen. Az eszem még ép, de az érzékeim eltompultak. Nem kell semmi. Nem akarok semmit. Nem szeretek senkit. Talán te vagy az egyetlen. (*Megcsókolja a fejét.*) Épp ilyen volt az én dadám is.

Marina :

Nem ennél valamit?

Asztrov :

Köszönöm. Nagybőjt harmadik hetében áthivattak Malickojéba. Járvány volt, tifusz. A kunyhókban szanaszét csak úgy hevert a sok nép . . . piszok, büz, füst . . . egyszobában borjak, betegek, malacok összevissza. Egész áldott nap szakadatlan dolgoztam, le se ülhettem, egy szemet nem ettem, mikor hazaértem, akkor se hagytak békén, a vasutról behozták a váltóőrt. Lefektettem az asztalra, hogy majd megoperálom, de ő se szól, se beszél, egyszer csak meghal, alighogy elaltatom. Semmi okom nem volt rá, elérzékenyedtem, elkezdett a lelkiismeretem furdalni, mintha csak szántszándékkal öltem volna meg a szerencsétlent. Leültem, így, eltakartam a szememet, így, és arra gondoltam, hogy majd száz, vagy kétszáz év múlva, akik élnek s akiknek útját egyengetjük, hogy vajjon hálásak lesznek-e? vajjon eszökbe ju-

tunk-e nekik? gondolnak-e ránk? Ne hidd, dada, nem gondolnak ránk.

Marina :

Az emberek nem. De majd az Isten.

Asztrov :

Dada, ezt szépen mondtad, köszönöm.

(*Vojnicki belép.*)

Vojnicki :

(*A házból bejön. Reggeli után lepihent s most kissé gyűrött. Leül a padra, igazítgatja finom nyakkendőjét.*) Bizony. (Szünet.) Bizony.

Asztrov :

Kialudtad magad?

Vojnicki :

De még hogy! Nagyszerűen. (*Ásit.*) Mióta itt vannak ezek, a tanár, meg a felesége, fölfordult az egész életünk. Nappal alszom, nyalánságokat reggelizek, ebédre bort iszom . . . nincs rendjén! Azelőtt nem volt egy szabad percünk, úgy dolgoztunk, Szonja, meg én, hogy csak úgy ropogott, most meg Szonja egyedül dolgozik, én csak eszem, iszom, alszom. Rossz vége lesz!

Marina :

Micsoda rendetlenség! Tizenkettő is megvan, mikor a tanár ur fölkel. De a számovár már reggel óta susterog és csak várja-várja őt.

Máskor tizenkettőkor ebéd, ahogy rendes embereknél szokás, most meg hatkor este. Éjjel aztán ír, meg olvas, hirtelen kettőkor megszólal a csengő. Uramisten, mi az? Teát! A tanár ur teázni akar. Az embereket föl kell verni, vizet odatenni . . . szép kis rend ez! Mondhatom!

Asztrov :

Soká maradnak?

Vojnicki :

(*Fütttyent.*) Száz évig. A tanár ur kijelentette, hogy megtelepszik itt.

Marina :

Teszem, hát most is. Két órája áll itt a szamovár, ők meg elmentek sétálni.

Vojnicki :

Már jönnek, itt vannak . . . ne izgasd magad hiába. (*Hangok.*)

(*A kert mélyéről, sétájukat befejezve, Szerebrjakov, Anrejavna Jelena, Szonja és Telegin jönnek.*)

Szerebrjakov :

Szép, igazán szép . . . Ez aztán kilátás!

Telegin :

Kegyelmes uram, gyönyörű.

Szonja :

Apa, ha akarod, holnap kikocsizunk az erdőszhez.

Vojnicki :

Hölgyek, urak, teázni!

Szerebriakov :

Gyermekeim, küldjétek be a dolgozószo-
bamba a teát. Legyetek olyan jók. Még egyet-
mást el kell ma végeznem.

Szonja :

Bizonyos, hogy jól éreznéd ott magad, az
erdésznél.

*(Andrejevna Jelena, Szerebriakov és Szonja bemennek
a házba. Telegin odamegy az asztalhoz, leül Marina
mellé.)*

Vojnicki :

Meleg van, rekkenő hőség, de a mi nagy
tudásunk felsőkabátban van és sárcipőt huzott,
meg keztyűt és ernyőt hord.

Asztrov :

Vigyáz magára.

Vojnicki :

És az asszony, milyen szép! Milyen szép!
Nem is láttam még ilyen szépet.

Telegin :

Timofejevna Marina, nekem az mindegy,
akár a mezőn kocsizom, akár az árnyas kert-
ben sétálok, vagy csak ezt az asztalt ha nézem,
én mondhatatlanul boldog vagyok. Remek az
idő, a madarak dalolnak, itt mindenki szereti

egymást, mit akarsz még?! (*Elveszi a poharat.*)
Legalázatosabban köszönöm.

Vojnicki :

(*Rajongva.*) A szeme . . . Gyönyörű terem-
tés!

Asztrov :

Petrovics Iván, hát mesélj már valamit.

Vojnicki :

(*Lustán.*) Mit? Ugyan mit?

Asztrov :

Nincs semmi ujság?

Vojnicki :

Semmi. Semmise változott. Én is . . . ve-
lem se történt semmi. Az vagyok, aki voltam,
tán egy kicsit megromlottam, ellustultam, lopom
a napot, csak dörögök-morgok, vén medve
lettem. A mi öreg varjunk, „maman“, még most
is a nő-emancipációról károg. Félábbal a sir-
ban még most is az új élet pirkadását várja az ő
okos könyveitől.

Asztrov :

És a tanár ur?

Vojnicki :

És a tanár ur éjjel-nappal a dolgozószobá-
jában ül, ül és ír! Szegény papiros! Inkább az
életrajzát írni! Micsoda remek téma! Bagoly!
Ez a tudós férfi a felesége birtokán kényte-

len élni, nem futja a bugyelárisából, hogy benn éljen a városban. Örökké azon sopánkodik, hogy milyen szerencsétlen ember, pedig alapjában példátlan szerencséje van. (*Idegesen.*) Hát hallgass csak ide. Az apja sekrestyés volt, egész egyszerű ember. Ő meg tudós hírében áll, katedrát kapott, kegyelmes ur lett, megkapta egy szenátor leányát. Satöbbi. De ez még csak hagján. A java most jön csak. Ez az ember huszonöt év óta művészetéről prédikál és ír és sejtelmével sincs arról, hogy mi is a művészet. Huszonöt év óta kérődzik mások gondolatán, realizmusról, naturalizmusról és más marhaságokról. Huszonöt év óta prédikál és ír szakadatlanul arról, amit minden művelt ember régesrégén tud, s ami a buta embert sose fogja érdekelni. Szóval, borsót hány a falra, huszonöt éve! Negyedszázad óta! És micsoda öntelt, hogy megvan elégedve magával. Most nyugdíjba ment és a kutya se ismeri, tökéletes ismeretlenségnek örvend. Szóval huszonöt éve bitorolja valakinek a helyét. Csak legalább ne sétálna itt köztünk olyan nagyképűen, — győztes hadvezér, félisten!

Asztrov :

Na, tán irigyled egy csöppet!

Vojnicki :

Azt hát, irigylem! Tudod milyen sikerei voltak a nőknél?! Nincs az a Don Juan! Első fele-

sége, a testvérem, aki szelid, aranyos teremtés volt, tiszta, mint a menyország, nemes, nagyszivű, több imádója volt, mint neki tanítványa, az úgy szerette, ahogy csak egy angyal szerethet egy másik angyalt. Az anyám, az ő anyósa még most is isteníti, remegni kezd, ha megpillantja. A második felesége, aki okos asszony, és szép, milyen szép, hiszen csak az előbb láttuk, — mikor hozzáment, akkor már öreg ember volt és odaadta neki a fiatalságát, a szépségét, a szabadságát, az egész ragyogását. Miért? Mért?

Asztrov :

És hü az asszony hozzá?

Vojnicki :

Sajnos, hü.

Asztrov :

Hát aztán miért sajnós?

Vojnicki :

Mert ez a hűség merőben hamis. Retorika, az van benne, logika, — semmi! Egy kiállhatatlan öreg embert megesalni, az erkölcstelenség. De letiporni az árva ifjúságot, és megfojtani szép, eleven érzéseit, az nem erkölcstelen, ugy-e barátcskám?

Telegin :

(*Síránkozva.*) Vanja, nem szeretem, hogy ilyeneket beszélsz. Hát mire való az ilyen . . .

Aki a feleségét, vagy a férjét megcsalja, az megszegte, elárulta a hitvesi kötelességét, s az már a hazáját is elárulja aztán!

Vojnicki :

Rücskös, muszáj beszélni?! Folyton?!

Telegin :

Már megbocsáss. A feleségem az esküvőnk napján megszökött a kedvesével, nyilván, mert ilyen . . . sajnos . . . nem nagyon vonzó a külsőm. De én azért a kötelességeimhez hű maradtam. Én most is szeretem őt, nem lettem hozzá hűtlen, segítem, amennyire tőlem telik, az egész vagyonomat fölládoztam, hogy fölneveltethesse a kislányait, akik — nem tőlem valók. A boldogságom oda, de megmaradt, sértetlen épségben, a büszkeségem. Mije maradt neki? Ifjúsága elszállt, szépsége elviharzott, kedvese meghalt . . . Mije maradt? kérdem, — felelj hát, mije maradt neki?

(Szonja és Andrejevna belépnek. Később Vasziljevna Marja is belép, könyvvél a kezében. Leül, olvas. Oda-viszik neki a teáját, olvasva issza meg.)

Szonja :

(A dadához, igen sürgeti.) Dada, siess, parasztok vannak kint. Eredj csak, beszélj velük, majd én vigyázok a teára. *(Tölt.)*

(A dada kimegy. Andrejevna Jelena átveszi a teáját, leül a hintaszékbe, ott issza meg.)

Asztrov :

(*Andrejevna Jelenához.*) Ön azt írta, hogy az ura nagyon beteg, azért jöttem. Hogy reumás és valami más baja is van. És most kiderül, hogy kutya-baja.

Andrejevna Jelena :

Az este egészen oda volt, úgy fájt a lába, szaggatása volt, és mára elmúlt.

Asztrov :

Én meg rohanok, mint az őrült, harminc vésztől. Hát mindegy. Már megesett ez más-sal is. Legalább itt maradok reggelig, és úgy ki-aluszom magam, mint a tej.

Szonja :

Nagyon helyes. Ugyis száz évben egyszer esik meg, hogy nálunk alszik. Remélem, nem ebédelt még?

Asztrov :

Még nem.

Szonja :

Hála istennek. Mi most hat után szoktunk enni. (*Iszik.*) Egészen kihűlt.

Telegin :

Bizony, a szamovár is kezd hűlni.

Andrejevna Jelena :

Nem baj az, Ivanics Iván, megisszuk mi hidegen is.

Telegin :

Engedelmével, nem Ivanics Iván, hanem Iljics Ilja. Telegin Iljics Ilja, vagy röviden, a rücskös, ez a csufnevem, mivelhogy himlőheyes vagyok. Annak idején én tartottam Szonecskát keresztvizrre. Az ön kedves férje, a kegyelmes ur, ismer engem jól. Én most itt élek önöknél a birtokon. Talán kegyeskedett észrevenni, naponta önökkel szoktam ebédelni.

Szonja :

Iljics Ilja munkatársunk, jobbkezünk. (*Nagyon gyöngéden.*) Keresztapa, adja csak, hadd adok még egy kis teát.

Vasziljevna Marja :

Ó !

Szonja :

Mi az, nagymama?

Vasziljevna Marja :

Elfelejtettem Sándornak elmondani . . . micsoda fejem van! . . . Levelet kaptam Karkovból, Alexejics Páveltől. Elküldte az új röpiratát.

Asztrov :

Érdekes?

Vasziljevna Marja :

Érdekes, csak kissé furcsa. Valamit megtámad, amiért hét év előtt ő maga szállt sikra igen hevesen. Ez borzasztó!

Vojnicki :

Nem is olyan borzasztó. Igya meg a teáját,
„maman“.

Vasziljevna Maria :

De mikor beszélni akarok!

Vojnicki :

Hiszen egyebet se teszünk ötven éve, csak beszélünk, beszélünk, legföljebb, hogy faljuk a röpiratokat. Legfőbb ideje volna, ha abba hagynók!

Vasziljevna Maria :

Én nem tudom miért, ujabban idegessé tesz, ha beszélek. Megbocsáss, Jean, egy esztendeje úgy megváltoztál, hogy rád se ismerek. Olyan szilárd elveid voltak, olyan derüs természeted volt . . .

Vojnicki :

Hát hogyne, az voltam, derüs ember, csak derü nélkül. (Szünet.) Derüs ember! Ez a teteje! Most negyvenhét éves vagyok. Tavalyig én is csak könyvekben éltem, mint maga s azt hittem, ez így jól van. Tudni se akartam az igazi életről. De most! Ha tudná! Hétszámra nem alszom, hogy így elherdáltam az életemet, és csak sirok-sirok mindenért, siratom, amit elérhettem volna s amiről lekéstem, visszahozhatatlanul, örökre!

Szonja :

Vanja bácsi, milyen unalmas ez!

Vasziljevna Marja :

(*A fiához.*) Szemrehányásokkal illeted régi elveidet. De az elvek nem tehetnek semmiről, senki-senki, egyesegyedül csak te magad! Az elv, az semmi, holt betű. Valamit csinálnod kellett volna, teremteni, építeni, alkotni!

Vojnicki :

Alkotni, — ha valakinek írógörcse van, ugy-e, az már az? Dehát én nem csináltam semmit, csak a maga professzora!

Vasziljevna Marja :

Mit akarsz ezzel mondani?

Szonja :

(*Könyörög.*) Nagymama! Vanja bácsi! Kérem! Kérem!

Vojnicki :

Már abbahagytam. Hallgatok, bocsánatot kérek.

(*Szünet.*)

Andrejevna Jelena :

Jó idő van. Nincs meleg.

(*Szünet.*)

Vojnicki :

Nincs. Az ilyen jó időben kéne felkötni magamat.

(*Telegin hangolja a gitárt. Marina a ház előtt szólnak a csibéket.*)

Marina:

Pi-pi-pi-pi.

Szonja:

Dada, mit akartak a parasztok?

Marina:

A régi nóta, a legelő. Pi-pi-pi-pi.

Szonja:

Kinek szólsz?

Marina:

Annak a pettyesnek, elszaladt a kicsinyeivel.
Még utóbb elviszi őket a kánya. (*Eltűnik.*)
(*Telegin egy polkát játszik. A többiek hallgatják. Egy munkás jön.*)

A munkás:

Itt a doktor ur? (*Asztrovhöz.*) Ljovics Mihály, tessék jönni.

Asztrov:

Hova?

A munkás:

A gyárba.

Asztrov:

(*Boszus.*) Na köszönöm. Ilyen az én szerencsém! De mit csináljak? Menni kell. (*Keresi a sapkáját.*) A fene egye meg.

Szonja:

Igazán kellemetlen. Legalább ebédre jöjjön vissza.

Asztrov :

Jaj, mikor lesz az, mire végzek! Soká, nagyon! Hát ezen nem lehet segíteni. (A munkáshoz.) Eredj, fiam, hozz egy kis pálinkát. (Megtalálja a sapkáját.) Ismerek valakit Osztrovszki-ban, nagy bajsza van, tehetségtelen ember. Ez az ember én vagyok. Tisztelt társaság, ajánlom magamat. (Andrejevna Jelenához.) Ha egyszer kedve kerekednék, hogy átránduljon hozzám és megnézzé a földcskémét, talán Alexandrovna Szofjával, nagyon-nagyon boldog lennék. A birtok nem nagy, mindössze vagy harminc deszjatin, de ha az ilyesmi érdekli, a kertem gyönyörű s a faiskolám mintaszerű, ezer versztre sincs párja. Szomszédomban az uradalmi erdő. A főerdész öreg és beteges ember, tulajdonkép hát az egész erdőt én kezelem.

Andrejevna Jelena :

Már mesélték, hogy mennyire szereti az erdőt. Hát persze, szép is az, és bizonyosan sok eredménye is van az ön munkájának, de nem gátolja ez az elfoglaltság a hivatásában? Hiszen ön orvos.

Asztrov :

Azt csak a jóisten tudja, hogy mik vagyunk.

Andrejevna Jelena :

És érdekes az?

Asztrov :

Nagyon.

Vojnicki :

(*Csufolja.*) Nagyon!

Andrejevna Jelena :

Maga még fiatalember, nincs több . . . mondjuk harminchat-harminchét évesnél. És tán mégse olyan érdekes, ahogy mondja. Erdő, mindig csak erdő. Unalmas lehet.

Szonja :

Szó sincs róla, igazán érdekes. Ljovics Mihály évről-évre új fákat ültet, új erdőt nevel, már érmet is kapott, meg diplomát, ezért. Neki az az álláspontja, hogy a régi erdőkhez sem szabad hozzányulni. Ha meghallgatja, igazat ad majd neki. Azt mondja, a földnek az erdők adnak diszt és megtanítják az embert arra, hogy megértsék, mi a szép. Az erdő hangulatot ad. Megenyhíti a klímát. Enyhébb égélj alatt kisebb az ember küzdelme a természettel s ezért ott a népek szeledebbek s gyöngédebbek. Ott az emberek szépek, frissek, hevülékenyek, beszédjük előkelőbb, mozdulataik kecsesek. Ott a tudomány s a művészet virágzó, filozófiájuk nem sötét, a férfiak a nőkhez udvariasak . . .

Vojnicki :

(*Nevet.*) Éljen, éljen! Mindez gyönyörű, csak sajnós, nem tudok hinni benne. (*Asztrov-*

hoz.) Épp ezért, ha megengeded, én csak továbbra is fával fűtök s a pajtáimat is deszkák-ból rovom össze.

Asztrov:

Tőzeggel is lehet fűteni és mért nem építetsz kőből pajtát? Megengedem, ha muszáj, hogy megritkítsuk az erdőt, de minek kiirtani? Jajgat az orosz erdő a sok fejszecsapás alatt, millió és millió, sok milliárd fát döntöttek ki, állatok, madarak vesztették el lakhelyüket, folyók kiszáradtak, szép tájak elpusztultak, — mindez csak azért, mert az ember lusta és ostoba, le kéne csak hajolnia a fűtőanyagért, ott hever a földön. (*Andrejevna Jelenához.*) Nincs igazam, asszonyom? Bolond, barbár, aki felfűti ezt a sok szépséget, aki megsemmisít valamit, ami szép és amiért örök kár. Azért van esze, alkotóképessége az embernek, hogy megsokszorozza a természet ajándékait. De eddig az ember nem teremtetett semmit, csak rombolt, pusztított, irtott. Mind ritkább az erdő, a vizek elapadnak, a vad kivész, az éghajlat elromlik, nap-nap után szegényebb, csunyább lesz a földünk. (*Vojnickihez.*) Olyan gunyosan nézel rám! És nem veszed komolyan, amit mondok. Lehet, hogy igazad van, s az egész csak mánia, egy különönc mániája, de ha elmegyek azok mellett az erdők mellett, amelyeket én mentettem meg a pusztulástól, vagy hallgatom annak a fiatal erdőnek a zúgását, amit a két kezemmel ültet-

tem, hát akkor úgy érzem, hogy a klimát is egy kicsit én kormányzom, s ha ezer év múlva az emberiség boldog lesz, hát talán abban is van egy csekélyke kis részem. Elültetem a nyirfát és mikor aztán látom, amint rügyezik, meg zöldel, vagy az ágai szép csöndesen megmozdulnak a szélben, büszkeség feszíti a mellemet, mert azt hiszem . . . *(Meglátja a munkást, aki tálcán behozott egy kis pohár pálinkát.)* Különben . . . *(Iszik.)* Mennem kell.

Vojnicki :

(Jelenához.) Hust sem eszik!

Asztrov :

Mert azt is bűnnek tartom, megölni az állatot. Mánia, lehet. Volt szerencsém. *(Indul a ház felé.)*

Szonja :

(Karonfogja és elkiséri.) Hát mikor látjuk újra?

Asztrov :

Nem tudom, majd amikor . . .

Szonja :

Megint egy hónap múlva?

(Asztrov és Szanja bemennek a házba. Vasziljevna Marja és Telegin az asztal mellett. Andrejevna Jelena és Vojnicki a terras felé mennek.)

Andrejevna Jelena :

És ön, Petrovics Iván, megint képtelenül viselkedett. Hát kell az, Vasziljevna Marját

boszantani és okvetlenül szükséges az, hogy író-görcsről beszéljen? És Sándorral is, hogy veszedtek a reggelinél. Ha tudná, milyen kicsinyes ez!

Vojnicki :

De mikor gyülölöm!

Andrejevna Jelena :

Arra ő nem szolgált rá, nem rosszabb, mint maga. Semmivel se rosszabb, mint a többiek, mint mindenki.

Vojnicki :

Andrejevna Jelena, ha látná magát, az arcát, a mozdulatait! Hogy él! Milyen lehetetlenül! Milyen tétlenül! Milyen lustán! Ó, milyen lomhán!

Andrejevna Jelena :

Az, az, tétlenül, — unottan! Mindenki csak az uramat szidja, mindenki csak sajnál engem, — szegény, szegény, öreg a férje! Ó, értem én ám, értem én a maga részvétét! Szóról-szóra, amit az előbb Asztrov itt mondott. Hogy irtják az erdőket, nemsokára csupasz lesz az egész föld. Így tesznek az emberrel is. Ha magán mulik, egy-kettőre vége mindennek, nincs hűség, nincs tisztaság, nincs önfeláldozás, vége, kiirtotta. Hát mért nem tud egy nőre közömbösen nézni, mikor az nem a magáé? Mert magukban mindnyájukban, — igaza van a doktornak,

— ott motoszkál a rontás, rombolás, pusztítás
ördöge. Nincs magukban irgalom, — erdő, ma-
dár, asszony, — mindegy.

Vojnicki :

Filozófál, azt nem szeretem.

(Szünet.)

Andrejevna Jelena :

Fáradt, ideges arca van ennek a doktornak.
Érdekes arc. Szonjának tetszik, a lány sze-
relmes belé, megérttem. Most harmadszor
találkoztunk, de én szégyenlős vagyok, egyszer
se tudtunk rendesen beszélgetni, nem voltam
elég barátságos hozzá. Még azt hiszi majd, hogy
rossz, mogorva természetű vagyok. Petrovics
Iván, mi ketten tán azért értjük egymást olyan
jól, mert mindketten nyomott, unalmas embe-
rek vagyunk. Ne nézzon így rám, én ezt nem
szeretem.

Vojnicki :

Hát hogy nézzek magára, mikor szeretem?
Maga az életem, a boldogságom, az ifjúságom!
Tudom, nem igen remélhetek, majdnem sem-
mit, de én nem akarok mást, csak azt en-
gedje meg, hogy halljam a hangját, nézhessem.

Andrejevna Jelena :

Halkabban, még meghallhatják. (Indul a
házba.)

Vojnicki :

(*Követi.*) Csak azt engedje meg, hogy beszélhessek arról, mennyire szeretem, ne ker-
gessen el, nekem ez elég, nekem ez minden,
ez a menyország.

Andrejevna Jelena :

Hogy kinez! (*Mindaketten el.*)

(*Telegin megüt egy akkordot s aztán a polkát játssza.
Vasziljevna Marja valamit jegyez a röpirat margójára.*)

— *Függöny.* —

MÁSODIK FELVONÁS.

(Szerebrjakovék ebédlője. Éjjel. A kertben az éjjeli őr jár.)

(Az ablak nyitva. Egy nagy karosszékben ülve szundít Szerebrjakov. Mellette Andrejevna Jelena ül, ő is szundikál.)

Szerebrjakov :

(Fölébred.) Ki az? Szonja, te vagy?

Andrejevna Jelena :

Én vagyok.

Szerebrjakov :

Lenocska, te vagy. Borzasztóan fáj.

Andrejevna Jelena :

A pléded lecsuszott. *(Becsavarja a lábait.)*
Becsukom az ablakot.

Szerebrjakov :

Ne csukd be, nincs levegőm. Éppen, hogy elaludtam, azt álmodtam, hogy ez a lábam nem is az enyém, valaki másé. Ugy fáj, hogy fölébredtem tőle, Én azt hiszem, ez nem is köszvény, hanem reuma. Hány óra?

Andrejevna Jelena :

Öt perc mulva háromnegyed egy.

(Szünet.)

Szerebrjakov :

Reggel keresd meg a könyvtárban a Batjuskov-kötetet. Azt hiszem, megvan.

Andrejevna Jelena :

Gondolod?

Szerebrjakov :

Meg kell nézni. Reggel, korán. Én ugy tudom, hogy megvolt. De mért esik olyan nehezemre a lélegzés?

Andrejevna Jelena :

Fáradt vagy, ez már a második éjszakád, hogy nem alszol.

Szerebrjakov :

Beszélik, hogy Turgenyev a mell-rákot podagrától kapta. Félek, hogy én is így járok. Undok öregség, isten verje meg. Magam is utálom magam, mióta megöregedtem. És bizonyosan ti is iszonyodtok tőlem.

Andrejevna Jelena :

Mi tehetünk róla, hogy megöregedtél?! Mert úgy beszélsz!

Szerebrjakov :

Te utálsz legjobban.

(Az asszony föláll, más székre ül, oldalt.)

Szerebrjakov :

Hát persze, igazad van. Nem vagyok én olyan ostoba. Megértem én azt. Fiatal vagy, ép, egészséges, szép, élni akarsz, én meg öreg vagyok, kicsi hijján halott. Nos? Megérti ezt mindenki. Elég butaság, hogy mégis élek. De várjatok csak egy csöppet, hamarosan megszabadultok tőlem. Nem huzom én már olyan sokáig. Egy-kettőre meglesz.

Andrejevna Jelena :

Én ezt nem birom tovább. Az Isten szent szerelmére, kérlek, hallgass.

Szerebrjakov :

Hiszen éppen ez az. Hogy egyikőtök se bírja tovább. Ez én vagyok, ez a nem-lehet kibírni. Unatkoztok, föláldozzátok az ifjuságtokat, csak én, csak én vagyok boldog, én aztán élvezem az életemet. Én, igen!

Andrejevna Jelena :

Hallgass! Mit gyötörsz?!

Szerebrjakov :

Gyötörlek! Hát persze!

Andrejevna Jelena :

Ezt nem lehet kibírni! Mit akarsz tőlem?

Szerebrjakov :

Semmit.

Andrejevna Jelena :

Hát akkor hallgass. Könyörgök.

Szerebrjakov :

Egészen furcsa. Mikor Petrovics Iván beszél, vagy az a vén hülye Vasziljevna Marja, akkor az rendben van, az helyes, azt lehet hallgatni. De ha én nyitom ki a számat, akkor az kész szerencsétlenség. A pusztá hangomtól is irtóztok. Helyes, elismerem, undok vagyok, egoista vagyok, zsarnok, dehát nincs joga az embernek az én koromban egy kis önzésre? Hát még ennyit se érdemeltem ki? Csakugyan ne lenne jussom a csendes öregkorra, egy kis figyelemre, gyöngédségre, elnézésre?

Andrejevna Jelena :

Azt senkise mondta. *(Szél kerekedik, ingatja az ablakot.)* Mindjárt esni fog. Beteszem az ablakot. *(Megteszi.)* Azt senkise mondta.

(Szünet. A kertben az éjjeli őr dalol.)

Szerebrjakov :

Egész életemet odaadtam a tudománynak, a tanítványaimnak, a dolgozószobámban, kerseres munkában éltem le az életemet, megszoktam az én drága kollégáimat, micsoda más világ! S akkor se szó, se beszéd, hirtelen csak

ide jutni, ebbe a pokolba, nap-nap mellett csak ostoba emberekkel találkozni, csupa érdektelen dolgokról vitatkozni! Én élni akarok, én szeretem a sikert, a hirt, a nyilvánosságot, és itt, hiszen ez rosszabb a legrosszabb száműzetésnél! Nincs perc, hogy ne sírnam vissza a multat, — és másoknak van sikerük, — és félek a haláltól. Nem bírom. Erőmön felül van. S a végén szememre vetik a koromat.

Andrejevna Jelena:

Csak várj egy kicsit, öt-hat év múlva én is megöregszem.

(Szonja belép.)

Szonja:

Apa, magad akartad, hogy hívassuk el doktor Asztrovot és most, hogy megjött, nem akarod beengedni. Nagyon helytelen. Olyan messziről jön és . . .

Szerebrjakov:

Hát mit csináljak ezzel a te doktoroddal. Annyit ért a gyógyításhoz, mint én a csillagokhoz.

Szonja:

Nem lehet az összes tanárokat elhívatni ehhez a kis podagrához.

Szerebrjakov:

Látni se akarom. Hiszen az félbolond.

Szonja :

Ahogy gondolod. (*Leül.*) Nekem mindegy.

Szerebrjakov :

Hány óra?

Andrejevna Jelena :

Mindjárt egy lesz.

Szerebrjakov :

Nincs levegőm. Szonja, add ide az asztalról azokat a csöppeket.

Szonja :

Tessék. (*Odaadja.*)

Szerebrjakov :

(*Ingerülten*): Ah, nem ezeket! Semmit se lehet tőletek!

Szonja :

Ugyan kérlek. Mások talán eltűrrik, de kérlek, velem ezt ne csináld. Én nem bírom. És nem is érek rá. Hajnalban kelek, kaszáltatom a szénát.

(*Vojnicki belép. Hálókabátban, a kezében gyertya.*)

Vojnicki :

Vihar lesz. (*Villámlik.*) Aj ha! Hélène, Szonja, menjetek aludni, én fölváltlak.

Szerebrjakov :

(*Ijedten*): Nel Nel Ne hagyjatok velem ne!
Agyonbeszél!

Vojnicki :

De hiszen nekik is kell aludniok! Második
éjjel virrasztanak itt.

Szerebrjakov :

Csak feküdjenek le, de te is eredj. Köszö-
nöm, nem kérek belőle. Kérlek. Régi barátsá-
gunk nevében kérlek, ne izgass, ne ellenkezz.
Majd máskor beszélgetünk. Holnap.

Vojnicki :

(*Gunyosan mosolyog.*) Régi barátság, na-
gyon jó. A mi régi . . .

Szonja :

Hallgass, Vanja bácsi.

Szerebrjakov :

(*A feleségéhez.*) Drágám, ne hagyj itt velem.
Agyonbeszél.

Vojnicki :

Nevetséges!

(*Marina belép, gyertya a kezében.*)

Szonja :

Már lefekhetnél, dada, későn van.

Marina :

A szamovár az asztalon, hát hogy fekhethék le!

Szerebrjakov :

Senkise alszik, mindenki szenved, csak én uszom a gyönyörűségben!

Marina :

(*Odamegy hozzá, gyöngéden.*) No mi az, atyuska? Fájt? Nekem is úgy fáj a lábam. (*Megigazitja a plédet.*) Ez régi baj ám! Szonecska anyja, megboldogult Petrovna Vera sokszor hétszámra nem aludt, úgy ápolt szegény. Az nagyon szeretett. (*Szünet.*) Mire az ember megöregszik, olyan lesz, mint a kis gyerek, azt akarja, hogy becézzék, de senki se törődik az öregekkel. (*Megcsókolja a tanárt, a vállán.*) Gyere atyuska, feküdj le szépen az ágyba. Gyere kis szívem. Kamilla-teát kapsz, megmelegitem a lábaidat, imádkozom érted az Istenkéhez, hogy csak gyógyítson már meg.

Szerebrjakov :

(*Meghatva.*) Gyerünk, Marina.

Marina :

Szaggat az én lábam is, jaj, de hogy. (*Szonjával vezetik.*) Petrovna Verá, az is, szegény, sokszor panaszkodott, meg sírt. Szonja, te akkor még kicsi voltál, kicsi és olyan buti. Gyere, atyuska, gyere. (*Hárman kimennek.*)

Andrejevna Jelena :

Halálra kinzott. Alig állok a lábamon.

Vojnicki :

Ő magát kinozza, én meg magamat. Ez már a harmadik éjszaka, — nem tudok aludni.

Andrejevna Jelena :

Kedélytelen egy ház. Mi, Vanja? A maga mamája mindenkit gyűlöl, csak a professzort nem, meg a könyveit. A professzor ideges, benem nem bizik, magára féltékeny. Szonja harragszik az apjára, meg rám is, — két hete már, hogy nem szól hozzám. Maga gyűlöl az uramat, az anyját lenézi. Én magam pedig olyan ideges vagyok! Huszszor is sirva fakadtam ma. Nem kedélyes ház ez.

Vojnicki :

Minek ez a filozofálás? Mit töpreng?

Andrejevna Jelena :

Petrovics Iván, maga művelt, okos ember, — magának tudni kellene, hogy nem rablók, meg gyújtogatók pusztítják el a világot, hanem a gyűlölködés, a sok apró tüszurás. Minek zsémbeskedik folyton? Inkább azon lenne, hogy itt békesség legyen.

Vojnicki :

Ha maga bennem tudna békességet teremteni. Drágám, én... (*Szenvedélyesen csókolgatja a kezét.*)

Andrejevna Jelena :

Ugyan kérem! (*Elhuzza a kezét.*) Hagyjoni! Menjen ki!

Vojnicki :

Mindjárt esni fog és fölfrissül minden. Csak én nem. Nincs éjjelem, se nappalom, szünet nélkül azon rágom magam, hogy az életem eltörött, menthetetlenül. Multam nincs, elpocsékoltam az éveket, jövőm sincs! Jelenem? Rettenetes! Ime az életem, a szerelmem, — hát mit kezdjek vele? Jaj ez a magtalan, meddő, reménytelen érzés! Napsugár, verembe hullt. Elégek. Elpusztulok.

Andrejevna Jelena :

Én ilyenkor egészen megbutulok, mikor a szerelméről beszél. Én nem is tudom, mit mondjak. Ne haragudjon, de nincs mit mondanom. (*Indul.*) Jojczakát.

Vojnicki :

(*Elállja az útját.*) És a legjobban az gyötör, hogy nemcsak az én életem pusztul el ebben a házban, hanem egy másik élet is — a magáé! Hát mire vár? Micsoda istenverte filozófia tartóztatja? Értse meg, hát miért nem érti meg...

Andrejevna Jelena :

(*Szigoruan megnézi.*) Petrovics Iván, maga részeg!

Vojnicki :

Lehet. Nincs kizárva.

Andrejevna Jelena :

Hol a doktor?

Vojnicki :

Odaát . . . ott virraszt nálam. Lehet, lehet. Kizárva nincs, semmi sincs.

Andrejevna Jelena :

Ma is ivott? Hm, hm. Mire való ez?

Vojnicki :

Hogy élni tudjak! Hagyja, hagyja ezt. Hélène!

Andrejevna Jelena :

Azelőtt sose ivott és nem is beszélt ilyen sokat. Menjen. Feküdjön le. Untat.

Vojnicki :

(*Szenvedélyesen csókolgatja a kezét.*) Drágám. Angyalom.

Andrejevna Jelena :

Hagyjon! Ez már utálatos. (*Kimegy.*)

Vojnicki :

(Egyedül.) Kiment. (Szünet.) Tíz évvel
 ezelőtt szegény megboldogult hugomhoz járt.
 Akkor tizenhét éves volt, én harminchét. Mért
 nem szerettem bele akkor, mért nem én kértem
 meg? Hiszen jött volna. Most a feleségem lenne.
 Az enyém, az én feleségem. Most fölébrednénk,
 a vihar fölébresztett volna. Mennydörög. Ettől
 megijedne, de hogy! én a karomba venném,
 s a fülébe sugnám: „Ne félj, szentem, itt vagyok,
 én vagyok itt.“ Jaj, csuda gondolatok, milyen
 csudák, ne nézd csak, elnevetem magam,
 teremtmény atyám, hogy összezavarodik bennem
 minden. Mért vagyok én öreg? Mért nem
 akar engem megérteni? Retorikája, lomha
 morálja, értelmetlen, lomha gondolatai a világ
 végéről, mindezekért ki nem állhatom.
 (Szünet.) Jaj de meg vagyok csalva! Én imád-
 tam ezt a professzort, ezt a bánatos reumást,
 úgy dolgoztam érte, mint egy szarvasmarha!
 Szonjával ketten az utolsó csöppet is kiprésel-
 tük a földből. Szatócsok voltunk, krejzlerek,
 árultuk az olajat, a borsót, a tejet, a szánktól
 megvontuk a falatot, és kopekenként raktuk
 össze az ezreket, hogy elküldjük neki. Milyen
 büszke voltam rá, rá, és a tudományára, érte
 éltem, lélegzettem. Amit csak mondott, vagy
 leirt, azt úgy fogadtam, mint a megnyilatkozást.
 Zseni! Jaj istenem és most? Most nyugdíjaz-

ták és az élete mérlege az, hogy összegyűjtött munkáinak nincs egy mondata, ami túléli majd, nincs ember, aki ismerné, senki! Micsoda nulla, micsoda tévedés! Hogy fölfújtuk! És engem is megcsalt, most már tudom, be hagytam magam csapni, bután, bután! de milyen bután!

(Asztrov belép, kabát van rajta, mellénye, nyakkendője nincs. Be van csipve. Mögötte Telegin, gitárral.)

Asztrov :

Huzd rá!

Telegin :

De hiszen mindenki alszik.

Asztrov :

Huzd csak!

(Telegin halkán játszik.)

Asztrov :

(Vojnickihez.) Egyedül vagy? Hölgyek? Egy sincs? *(A kezét tánchoz a csipőjére illeszti, halkán dudolja.)*

Táncolj gunyhó, táncolj fészek,

Minden igaz legény részeg.

A vihar, — fölébresztett. Jó idő, jó eső.
Hány óra?

Vojnicki :

Tudja a fene.

Asztrov :

Mintha Andrejevna Jelena hangját hallottam volna.

Vojnicki :

Az előbb ment ki.

Asztrov :

Buja nőtény! *(Az asztalon álló üvegeket nézi.)* Orvosság. Mennyi recept! Ez Karkovból való, ez Moszkvából, ez Tulából. Minden várost fölkeresett a köszvényével. Hát igazán beteg? Vagy csak teszi magát?

Vojnicki :

Beteg.

(Szünet.)

Asztrov :

Mért vagy olyan rosszkedvű? Tán sajnálsz a tanár urat. Vagy tán a feleségét? Tán megégtél? Szerelmes vagy belé?

Vojnicki :

Barátok vagyunk.

Asztrov :

Már barátok?

Vojnicki :

Mi az, hogy „már“?

Asztrov :

Az asszony nem lehet másképp barátunk, csak ha előbb a pajtásunk volt, aztán a szeretőnk, akkor aztán jöhet a barátság. Ez a sorrend.

Vojnicki :

Buta vagy!

Asztrov :

Mi? Hát hogyne, romlok, butulok, érzem én azt magam is. Talán észrevetted, én is részeg vagyok kissé. Rendesen csak havonta egyszer iszom le magam. Olyankor aztán mindenkebe belekötök, pimaszkodom, nem ismerek se Istent, se embert. Képtelen operációkra vállalkozom és remekül sikerülnek. Óriás terveim vannak, óriás módon meg vagyok magammal elégedve, az az érzésem, óriás módon használlok az emberiségnek, de óriás módon, ha mondom. Ilyenkor saját külön filozófiai rendszerem is van és ti mind, barátocskám, pöndrók vagytok a szememben, mikrobák! ni! *(Teleginhez.)* Rücskös, huzd!

Telegin :

Ha azt mondanád, ugorjam a vízbe, megtenném érted, — de lásd be, mindenki alszik!

Asztrov :

Gyerünk!

(Telegin halkán játszik.)

Asztrov :

Inni kéne valamit. Gyere csak be, azt hiszem, odaát maradt még egy kis konyak. *(Meg-*

látja Szonját, aki belépett.) Bocsánat, nincs nyakkendőm. (*Kisiet, Telegin követi.*)

Szonja :

Na, Vanja bácsi, megint berugtatok a doktorral. Szép két legény! A doktor az mindig ivott. De te? A te korodban nem is illik már.

Vojnicki :

Mi köze ennek a korhoz. Akinek nincs igazi élete, az csinál magának álmokból életet, az is valami, jobb, mint semmi.

Szonja :

A szénát lekaszálták, folyton esik, minden ott rothad el odakint, és te álmokat szősz. Egy idő óta teljesen elhanyagolod a gazdaságot. Mindent én csinálok, agyondolgozom magam, teljesen ki vagyok állva. (*Részvétellel.*) Vanja bácsi, hiszen te könnyezel!

Vojnicki :

Kicsoda? Micsoda bolondság! Csak véletlenül úgy néztél rám az előbb, ahogy szegény anyád nézett. (*Mohón csókolgatja a kezét, meg az arcát.*) Az én szegény jó testvérem, testvérem, hol lehetsz most? (*Aláhuzandó.*) Jaj, ha tudnád! Jaj, ha te tudnád!

Szonja :

Mit bácsi? Mit ha tudna?

Vojnicki :

Jaj de nehéz. Semmit, semmit. Majd később, máskor. Most megyek. (*Kimegy.*)

Szonja :

(*Kopogtat az ajtón.*) Ljvovics Mihály! Ugy-e nem alszik? Egy pillanatra csak!

Asztrov :

(*Belül.*) Rögtön! (*Kisvárlatva belép. Most már rajta a mellény és nyakkendője is van.*) Parancsol?

Szonja :

Tőlem ihatik, amennyit akar, de kérem, ne itassa a bácsit. Neki az árt.

Asztrov :

Helyes. Majd nem iszunk. (*Szünet.*) Én most hazamegyek. Most rögtön. Ugy van. Mire befognak, kivilágosodik.

Szonja :

Esik. Várja meg a reggelt.

Asztrov :

Már eláll. Megyek. És kérem, ne hívasson többet az apjához. Én azt mondom, köszvény, ő azt mondja, reuma. Azt mondom neki, feküdjön le, ő meg ülni akar. Ma pedig nem is engedett be.

Szonja :

Ugy el van kényeztetve. (*Keresgél a kredencben.*) Nem akarna valamit enni?

Asztrov :

Nem bánom.

Szonja :

Én úgy szeretek éjjel enni. Remélem, akad itt valami harapnivaló. Azt mondják, nagy sikerei voltak a nőknél és azok elkényeztették. Fogja, egy kis sajt. (*Mindaketten a kredenc előtt esznek.*)

Asztrov :

Nem ettem még egy falatot se ma, csak folyton ittam. Rossz természetű ember az ön apja. (*Kivesz a szekrényből egy palack bort.*) Megengedi? (*Megiszik egy pohárral.*) Tudja, most nem hallja meg senki, én kertelés nélkül megmondom. Én egy hónapig sem bírnám itt ki, megfulladnék itt ebben a házban. Az apja, akit csak a podagrája érdekel, Vanja, az ő spleenjével, a nagyanyja, legvégül a mostohaanyja...

Szonja :

Hogy-hogy a mostohaanyám?

Asztrov :

Az nem elég, hogy szép az arca, meg a ruhája, — a lelke is legyen szép, meg a gondolatai

is. A szépsége ellen semmi kifogásom, de hiszen egész áldott nap nem csinál semmit, eszik, alszik, sétál és mindnyájunkat megbabonáz a szépségével. Ez is valami? Nem tudja, fogalma sincs róla, mi az, kötelesség! Mások dolgoznak helyette! Nincs igazam? De ha valaki tétlenül él, az nem élhet tisztán. *(Szünet.)* Különben, tán igazságtalan vagyok hozzá, tulságosan szigorú. Én is olyan vagyok, mint Vanja bácsi, nem vagyok kibékülve az életemmel, mindakettfen dörmögő, vén medvék vagyunk.

Szonja :

Ön nem szereti az életet?

Asztrov :

Az életet, általánosságban, hogyan szeretném én, de a mienket, az orosz vidéki nyárpolgáréletet, azt egész szívemből megvetem. Ami az én külön, legsajátabb életemet illeti, higgye meg, nincs azon szeretni való semmi, de semmi. Tudja, mikor az ember éjszaka nekivág az erdőnek és valahol messze-messze pislákol felé egy kis fény, az ember föl se veszi a fáradságot, észre se veszi, hogy sötét van, tüske megkarmolja, ágak megvagdossák. Én annyit dolgozom, talán tudja, mint senki az egész körzetben, a sors szakadatlanul vagdos, néha ugy szenvedek, hogy már igazán alig bírom, és sehol nem pislákol felém a legcsekélyebb kis fé-

nyecske se. Nincs mit várnom. Már réges-régen nem szeretek én senkit.

Szonja :

Senkit?

Asztrov :

Senkit. Még leginkább talán a maguk dadáját, emlékek, tudja Isten. A parasztok egyhanguak, műveletlenek, piszkosak, az intelligenciával pedig nem lehet megférti. Fárasztanak. Akiiket csak ismerek közülök, se gondolatuk, se érzéseik, nem látnak tovább az orruknál, röviden, ostobák. És aki jobb az átlagnál, az mind hiszterikus, csupa reflexió, agyon-analizálnak mindent. Csupa jajgatás, gyűlölet, rágalom, odalépnek az emberhez, oldalt ránéznek, és kimondják az ítéletet: „Ó, hiszen ez idegbajos“ vagy „Jár a szája csak!“ Aztán ha nem tudnak a homlokomra semmiféle címkét ütni, mint a boros-üvegre, akkor azt mondják: „Nagyon furcsa ember, külön!“ Szeretem az erdőt — az furcsaság; nem eszem húst, még furcsább. Hogy valakinek tiszta, elfogulatlan, őszinte véleménye lehessen az emberről és a természetről, az nincs, az nem lehet, az nincs! *(Inni akar.)*

Szonja :

(Megfogja a kezét.) Kérem, könyörgöm, ne igyék már.

Asztrov :

Mért?

Szonja :

Mert az olyan kevésbé illik önhöz. Maga olyan előkelő lény, olyan szép, meleg a hangja. Több, világéletemben nem láttam még szebb embert. Mért akar mindenáron közönségesnek látszani, a többi komiszhoz hasonlítani, akik isznak, meg kártyáznak? Ne tegye, úgy kérem! Maga mindig azt szokta mondani, az emberek csak pusztítani tudnak, építeni nem, — hát akkor mért pusztítja el magamagát, — ne tegye kérem, ne tegye, az Isten szent nevére kérem!

Asztrov :

(*Kezet ad.*) Nem iszom többé.

Szonja :

Szavára?

Asztrov :

Szavamra.

Szonja :

(*Megszoritja a kezét, erősen.*) Köszönöm!

Asztrov :

Vége! Kijózanodtam. Hiszen láthatja rajtam, és most már így is fogok meghalni, józanon. Amig csak élek. (*Megnézi az óráját.*) Hát gyerünk. Hígyje el, az én időm már elmúlt, lekéstem. Megöregedtem, tudtoldoztam magam,

megbutultam, elközönségesedtem, az érzékeim eltompultak, nem hiszem, hogy oda tudnék valakihez szegődni. Nem szeretek senkit, és nem is fogok többé senkit se szeretni. Egyetlen-egy valami még érdekel kissé, a szépség. Az fölmelegít. Teszem, ha Andrejevna Jelena akarná, egy napra talán el tudná csavarni a fejemet. De persze, ez távolról se az igazi, nem az, hogy szeretünk valakit, hogy ragaszkodunk...
(*Eltakarja a szemét, a vállá rángatózik.*)

Szonja :

Mi lelte? Valami baja van?

Asztrov :

Semmi. Egyszer bőjt hetében meghalt egy betegem, miután kloroformmal elaltattam.

Szonja :

Felejtse el, legfőbb ideje. (*Szünet.*) Ljovics Mihály, mondja csak, ha... tegyük föl, ha volna egy barátnőm, vagy egy kis hugom és valahogy megtudná... hogy... hogy beleszeretett magába, mondja, mit szólna hozzá?

Asztrov :

Nem tudom. Valószínűleg semmit. Megértetném vele; hogy nem tudom viszonszeretni. Meg aztán, más bajom van nekem most. Más. Mennem kell, legfőbb ideje. Isten áldja, kedves,

különben délig se hagyjuk abba. *(Kézszerítés.)*
Ha megengedi, a szalónon át megyek, mert még
elcsip Vanja, és akkor... *(Elmegy.)*

Szonja :

(Egyedül.) Nem szólt semmit. A szive és a
lelke zárva előlem, de hát akkor mért va-
gyok olyan boldog? *(Elneveti magát a boldog-
ságtól.)* Azt mondtam neki: „Maga olyan elő-
kelő, olyan nemes, olyan meleg a hangja.”
Helytelen volt? Mért? Olyan behizelgő a hangja,
ugy remeg, még hallom most is. Amit a kis
hugomról mondtam, azt nem értette meg.
(Tördeli a kezét.) Ó, milyen borzasztó az, hogy
nem vagyok szép! Milyen borzasztó! És én tu-
dom, hogy csunya vagyok, tudom. Most vasár-
nap, templomból jövet, hallom, amint rólam
beszélgetnek a hátam mögött. Az egyik nő azt
mondta: „Jó teremtés, a szive olyan, mint a
vaj, kár, hogy csunya.” Csunya vagyok. Kár.

(Andrejevna Jelena belép.)

Andrejevna Jelena :

(Kinyitja az ablakot.) Elállt az eső. Ó, be
jó a levegő! *(Szünet.)* A doktor hol van?

Szonja :

Elment.

(Szünet.)

Andrejevna Jelena :

Zsófia!

Szonja :

Tessék?

Andrejevna Jelena :

Meddig akar még haragudni rám? Hiszen mi nem vétettünk egymás ellen. Mért legyünk haragban? Elég az, hogyha . . .

Szonja :

Éppen én is ezt . . . (*Megöleli.*) Elég az, hogy . . .

Andrejevna Jelena :

Hála istennek.

Szonja :

Apa lefeküdt?

Andrejevna Jelena :

Nem feküdt le, bent ül a szalonban. Hetekig nem szólunk egymáshoz és nem is tudjuk, mért. (*Meglátja, hogy a kredenc nyitva van.*) Ez mi csoda?

Szonja :

Ljovics Mihály megéhezett.

Andrejevna Jelena :

És ez a bor. Legyünk te. Borral, megisszuk.

Szonja :

Jó.

Andrejevna Jelena :

Azt egy pohárból kell. (*Tölt.*) Jobb lesz így. Hát, szóval, te?

Szonja :

Te. *(Isznak és utána megcsókolják egymást.)* Én már régen ki akartam békülni, csak mindig szégyeltem magamat. *(Sir.)*

Andrejevna Jelena :

De mért sirsz?

Szonja :

Csak úgy, — van az úgy néha.

Andrejevna Jelena :

Jaj, hát hagyd abba, hagyd már . . . *(Sir.)* Nevetséges vagy. És én is sírok. *(Szünet.)* Te azért haragszol rám, mert azt hiszed, hogy számitásból mentem az apádhoz. Ha hiszel az eskünek, én esküszöm neked, — szerelemből mentem hozzá. Tudós, híresség, — megszedültem. Nem volt igazi szerelem, nem volt igazi, eleven virág, művirág volt, csinált virág, — hamis, mesterséges szerelem, — de én azt akkor nem tudtam, azt hittem, igazi. És az esküvőnk napjától nem szüntél meg gyanakvó okos szemiddel megbüntetni.

Asztrov :

Hagyd, hagyd! Hiszen kibékültünk. Felejtjük el.

Andrejevna Jelena :

Nem szabad úgy nézni, az rútít. Hinnünk

kell, mindenkiben, mindenkinek, különben nem lehet élni.

(Szünet.)

Szonja :

Felelj, őszintén, mint barátodnak. Boldog vagy?

Andrejevna Jelena :

Nem vagyok boldog.

Szonja :

Tudtam. Még valamit. De őszintén. Szeretnéd, ha az urad fiatal volna?

Andrejevna Jelena :

Micsoda gyerek vagy még! Hát persze, hogy szeretném! (Nevet.) Hát tessék csak, csak kérdezz, kérdezz ki . . .

Szonja :

Tetszik neked a doktor?

Andrejevna Jelena :

Tetszik. Nagyon.

Szonja :

(*Elneveti magát.*) Most nagyon buta lehet az arcom, mi? Elment, de én még hallom a hangját, s a lépteit, és ha odanéznék a sötét ablakra, az üvegen ott látom az arcát. Hagyj, hadd mondom el. Csak nem tudok olyan hangosan be-

szélni, szégyelem magam. Gyerünk át hozzám, gyerünk, beszéljessünk ott. Ugy-e kinevetsz? Valld be. Mondj nekem valamit róla.

Andrejevna Jelena :

De mit?

Szonja :

Milyen okos. Mindenhez ért, mi mindent tud. Betegeket gyógyít, fákat ültet . . .

Andrejevna Jelena :

Másról van szó, nem erről, nem az erdőről. meg a gyógyításról. Értsd meg szívem, tud! tehetség! Tudod mi az? talentum! Hogy bátor! Tiszta fej! Lendület! Csemetét plántál és ezer évre előre néz, az emberiség boldogságára gondol. Ritkán bukkannunk ilyenre, ezeket az embereket szeretni kell. Hogy iszik és néha durva, hát baj az? Aki tehetséges ember, az Oroszországban nehezen maradhat tiszta. Hát csak gondolkozz, milyen az élete ennek a doktornak! Térdigérő sár az országutakon, fagy, hóvihár, irtó távolságok, vad, durva nép, mindenütt betegség, nyomor. Aki ilyen környezetben él és dolgozik és küzködik, az nehezen marad meg negyven esztendőskorára szüz-tisztának. Muszáj inni. (*Megcsókolja.*) Tiszta szivemből kívánom neked, megérdemled a boldogságot. (*Föhláll.*) Én rab vagyok, jelentéktelen teremtes, mellérendelt alak. Zenében, a házukban, a re-

gényeimben, mit mondjak, mindenütt, mellérendelt, — epizód. Alapjában, Szonja, ha meggondolom, én nagyon, nagyon boldogtalan vagyok! (*Izgatottan föl-alá jár.*) Nincs sok szerencsém az életben. Nincs. — Mért nevetsz?

Szonja :

(*Nevet, a két kezével eltakarja az arcát.*) Én olyan boldog vagyok, — olyan boldog!

Andrejevna Jelena :

Szeretnék egy kicsit zongorázni. Valamit eljátszanék.

Szonja :

Játsz nekem valamit. (*Megöleli.*) Nem tudok most aludni menni. Játsz valamit!

Andrejevna Jelena :

Jó. De apád nem alszik. Mikor beteg, bántja a muzsika. Eredj és kérdezd meg. Ha megengedi, szívesen játszom. Eredj.

Szonja :

Megyek. (*Kimegy.*)

(*Az éjjeli őr járkal a kertben.*)

Andrejevna Jelena :

Milyen régen nem játszottam már. Majd játszom és sirok, úgy sirok, mint egy gyerek.

(Kiszól az ablakon.) Te vagy az, Jefim? te zörögsz?

Az éjjeli őr hangja:

Én vagyok.

Andrejevna Jelena:

Ne mászkálj, beteg az ur!

Az éjjeli őr hangja

Megyek már. (Fütyönt a kutyáknak.) Hé, hejha, Sucska, Majcsik! Sucska!

(Szünet.)

Szonja:

(Visszajön.) Tilos, — nem engedi meg.

— Függöny. —

HARMADIK FELVONÁS.

(Szalon Szerebrjakovéknál. Három ajtó, jobbról, balról, középen. Nappal.)

(Vojnicki, Sonja ülnek, Andrejevna Jelena gondolataiba mélyedve föl-alá jár.)

Vojnicki:

A tanár ur kegyeskedett elrendelni, hogy ma egy órára gyűljünk itt össze. *(Megnézi az óráját.)* Háromnegyed egy. Valami kinyilatkoztatás lesz.

Andrejevna Jelena:

Talán valami üzlet.

Vojnicki:

Tud is ő ahhoz! Hülyeségeket írni, azt tud, és morogni és féltékenykedni, mást nem!

Szonja:

(Szemrehányóan.) Vanja bácsi!

Vojnicki:

Jó, jó, bocsánat. *(Andrejevna Jelenára mutat.)* Tessék, nézzétek csak, hogy kóvályog itt! Milyen tétlen, milyen rest! Szép dolog ez! Szép!

Andrejevna Jelena :

Egész nap jár a szája, be nem áll, csak kelepel! Hogy meg nem unja! (*Borusan.*) Engem megöl az unalom, mit csináljak?!

Szonja :

Csinálni épp sok mindent lehet. Ha az ember akar!

Andrejevna Jelena :

Például?

Szonja :

Foglalkozz a háztartással, eredj, taníts parasztgyerekeket, ápolni is el lehet menni, hiszen annyi a beteg, szegény! Lehet ám, sok mindent lehet. Amig nem voltatok itt, Vanja bácsival mindig bementünk kocsin a vásárra, magunk adtuk el a lisztet.

Andrejevna Jelena :

Én ahhoz nem értek. És az nem is érdekes. Parasztot ápolni, vagy parasztgyerekeket oktatni, ez csak a rossz regényekben van, de hogy hogy kell azt csinálni, azt én nem tudom, nem értem.

Szonja :

Én meg azt nem értem, hogy hogy nem lehet! Csak várj, majd te is rájössz! (*Megöleli.*) Szivem, ne szomorkodj. (*Nevet.*) Unatkozol, nem leled a helyed, de ez ragadós ám! Nézd Vanja bácsit, nem csinál semmit, csak követ, mint az

árnyék. Vagy nézz meg engem, én is félbehagytam a munkát, hogy veled beszélgethessek. Végem, én is ellustultam! Azelőtt a doktor csak ritkán jött ki hozzánk, tán havonta egyszer. Most naponta itt, ül és se az erdő, se a gyógyítás nem érdekli. Te bűvész!

Vojnicki:

Hát mit szeretne? (*Jókedvűen.*) Maga elvárásolt tündér, habléány! Hát hallgasson egyszer a szívére! Szeressen bele gyorsan a vizi-királyba! De fülig, a feje bubjáig! És aztán zsupsz! ugorjon fejest a dologba, de olyan alaposan, hogy a professzor urnak és nekünk mindnyájunknak leessen az állunk!

Andrejevna Jelena:

(*Haragosan.*) Hallgasson! Hagyjon békén! Ha tudná, milyen rémes! (*Ki akar menni.*)

Vojnicki:

(*Nem engedi.*) Drágám! Aranýom! Bocsásson meg! Ünnepelesen bocsánatot kérek! (*Kezet csókol.*) Béküljön ki!

Andrejevna Jelena:

Lássa be, ez még egy angyalnak is sok volna!

Vojnicki:

Szent a béke! És hogy lássa, ki vagyok, rögtön kap tőlem egy csomó rózsa. Még reggel tép-

tem őket . . . Kései rózsák, gyönyörű, szomoru rózsák. (*Kimegy.*)

Szonja :

Kései rózsák, gyönyörű, szomoru rózsák.
(*Mind a kettő kinéz az ablakon.*)

Andrejevna Jelena :

Szeptember. Itt van. Mit csinálunk majd a télen? (*Szünet.*) A doktor hol van?

Szonja :

Bent van Vanja bácsi szobájában. Valamit ír. Jó, hogy Vanja bácsi kiment, szeretnék valamit mondani neked.

Andrejevna Jelena :

Mit?

Szonja :

Hogy mit? (*Odahajtja a fejét Andrejevna Jelena mellére.*)

Andrejevna Jelena :

Jó, jó, jó. Na. (*Simogatja Szonja haját, aztán meg is igazítja a frizuráját.*) Na elég.

Szonja :

Csunya vagyok.

Andrejevna Jelena :

A hajad remek.

Szonja :

Ugyan! (*Körülnéz, tükröt keres.*) Ugyan!
Mikor egy nő csunya, mindig azt mondják neki,

milyen szép a szeme, milyen gyönyörű a haja! Én már hat éve szeretem őt. Jobban szeretem az anyámnál. Minden pillanatomban az övé. Hallom a hangját, érzem a keze szorítását, folyton az ajtóra nézek, egyre várom, mikor bejön valaki, nem is értem, miért nem ő jött be. Hiszen magad is tudod, hányszor megyek oda hozzád, hogy róla beszélhessek. Most naponta meglátogat minket, de nem akar engem meglátni, ügyet se vet rám. Hogy szenvedek! Semmi reményem, semmi, de semmi. *(Kétségbeesetten.)* Te jó Istenem, ne hagyj el, adj erőt. Én egész éjjel csak imádkozom. Én sokszor odamegyek hozzá, megszólítom, én szólítom meg! kihívóan a szemébe nézek! Már büszkeségem sincs, egyszerűen nem tudok uralkodni magamon. Tegnap bevallottam Vanja bácsinak, hogy szeretem, nem bírtam már tartani magam, Vanja bácsi már tudta. A cselédek is tudják. Mindenki tudja.

Andrejevna Jelena :

És ő?

Szonja :

Nem tudja. Nem is vesz észre.

Andrejevna Jelena :

(Elgondolkozva.) Milyen különös ember. Tudod mit? Én majd beszélek vele erről, ha megengeded. Majd óvatos leszek, csak célzást teszek. *(Szünet.)* Hát igaz is. Meddig tartson ez a bizonytalanság? Engedd meg.

Szonja :

(Beleegyezően bólint.)

Andrejevna Jelena :

Nagyon helyes. Könnyű lesz megtudni. Vagy szeret, vagy nem szeret. Ne félj, ügyes leszek, észre se veszi. Csak annyit kell tudnunk, igen-e vagy sem. *(Szünet.)* Ne járjon ide annyit, ha nem. Igaz?

Szonja :

(Igent int.)

Andrejevna Jelena :

Mert könnyebb az, ha nem látod olyan gyakran. Ne is halogassuk, most rögtön megfoglaljuk. Azt mondtá, valami térképet akar megmutatni. Eredj, szólj neki, jöjjön be.

Szonja :

(Nagyon izgatott.) De megmondod nekem őszintén, a tiszta igazat!

Andrejevna Jelena :

Hogyne! azt mondani se kell. Én azt hiszem, akármilyen rossz is az igazság, az még mindig százszor jobb, mint a bizonytalanság. Rámbizhatod magad, szívem.

Szonja :

Jó, jó. Azt fogom mondani, hogy kíváncsi vagy azokra a térképekre. *(Indul, az ajtóban meg-*

áll.) Mégis, a bizonytalanság mégis csak jobb. Mégis, az ember remél.

Andrejevna Jelena :

Mit mondsz?

Szonja :

Semmit.

Andrejevna Jelena :

(*Egyedül.*) Valakinek a titkát tudni és nem tudni segíteni rajta, nincs annál rosszabb! (*Elgondolkozik.*) Ez az ember nem szerelmes belé, ez bizonyos, de ettől még elvehetné. A lány nem szép, de egy vidéki orvosnak, pláne az ő korában, kitűnő felesége lenne. Igen okos és milyen jó és milyen tiszta. Nem, nem, ez nem az, ez nem az, ami... (*Szünet.*) Szegény lány, hogy megértem! Az unalomnak ebben a kétségbeejtő tengerében, ahol nincs egy rendes ember, csak csupa szürke, kóbor árny, ahol nem hallani egy szép, tiszta szót, csak csupa banalitást, ahol senki semmit se csinál, csak esznek, isznak, alusznak, hát igen, ő itt a fénylő csillag! mert nem olyan, mint a többi és szép és érdekes és elragadó, férfi! Várása van, bűvölete, beleesni, elfelejtkezni!... Én azt hiszem, nekem is tetszik kissé. Hogyne, unatkozom, mikor nincs itt, és most, hogy rágondolok, elmosolyodom! Ez a Vanja bácsi azt mondja, elvarázsoolt tündér vagyok. „Hát hallgasson egyszer a szívére!” Egyetlenegyszer. Háttha igaza van? Háttha úgy volna rendjén. Ha én szabad

volnék, szabad madár, elszállhatnék! messze-messze, el tőletek, ezektől az álmos arcoktól, ezektől a lankadt beszédektől, az egésztől, egyszer, egyetlenegyszer! Gyáva vagyok, szégyenlős, szemérmes! Meghalnék, a lelkiismeretem nem bírná ki! Naponta itt van, sejtem én, hogy mért. Már ez is elég ahhoz, hogy vétkesnek tudjam magam; szeretnék Szonja előtt leborulni, bocsánatért esedezni, sirni, sirni...

Asztrov :

(*A térképpel belép.*) Jónapot kívánok. (*Kezet fognak.*) Látni akarta, amin dolgozom?

Andrejevna Jelena :

Tegnap megigérte, megmutatja, hogy mit dolgozik. Ráér?

Asztrov :

Ó hogyne. (*A térképet fölsodorja és rajzszőggel kifeszíti a játékasztalra.*) Hol született ön?

Andrejevna Jelena :

(*Miközben segít neki.*) Pétervárott.

Asztrov :

És milyen iskolát végzett?

Andrejevna Jelena :

Inkább csak zenét tanultam.

Asztrov :

Nem fogja érdekelni.

Andrejevna Jelena :

Dehogy se. Sok mindent összeolvastam én.

Asztrov :

Külön asztalom van itt maguknál ehhez, Vojnicki szobájában. Mikor kimerülök, megbu-
tulok a sok munkában, idemenekülök, pár órát
elszórakozom ezzel. Petrovics Iván és Szonja a
számológéppel dolgoznak, koppan a golyó, én
ott ülök mellettük az asztalomra hajolva, pepe-
cselek. Olyan jól érzem magam, olyan jó, kel-
lemes, langyos, cirpel a tücsök a tüzhelyen, olyan
házas. Nagy élvezet. Azonban csak ritkán
engedem meg magamnak, ritkán, egyszer egy
hónapban. (*A térképre mutat.*) Most nézzen ide.
Ez a mi körzetünket ábrázolja, ilyen volt ötven
évvel ezelőtt. A sötétzöld és a világoszöld szín
erdőt jelent. A fele az egész területnek erdőség
volt. Ezek a vörös kockák itt a zöldön, azt je-
lentik, hogy itt őzek voltak, meg szarvasok. A
flórát is jelzem, meg a faunát is. Ez a tó tele
volt vízi vaddal, hattyuval, luddal, kacsával. Ra-
jokban szálltak, olyan sokan voltak, hogy első-
tétítették az eget. Ezek itt falvak, ezek tanyai
gazdaságok, ezek az óhitűek remeteségei, malmok,
milyen tarka. Akkor sok volt a szarvasmarha,
meg a ló. A kék szín ezt jelenti. Nézze csak,

milyen sötét itt a kék, ebben a községben minden házra három ló esett. (Szünet.) Most nézzük csak itt lejjebb. Ez azt ábrázolja, ami huszonöt esztendő előtt volt. Itt a területnek már csak a harmada erdőség. Őz nincs már. Szarvas, az van még. A zöld is, meg a kék is, nézze, halványabb. És így tovább és így tovább. Most nézzük a harmadik részt, a körzet, amilyen ma! Csak itt-ott látni zöldet, azt se egyfolyában, csak foltokban. A szarvas, a hatyu, a fáj, az mind kiveszett. Se tanya, se remeteség, se malom. Tiszta sor, elfajzottunk, még nem egészen, az is megjön úgy tiz-tizenöt év múlva. Ön azt felelhetné erre, hogy mindezt a kultúra tette, hogy az csak természetes, a régi élet átengedi a helyét az újnak. Igaza is volna, ha az erdők helyén országutak volnának, meg vasutak, — műhely, gyár, iskola s a nép egészségesebb, gazdagabb, műveltebb volna. De szó sincs róla. Ugyanazok a mocsarak és szunyogok, mindenütt ugyanazok a keserves utak, szegénység, tifusz, difteritisz, ugyanolyan sok tüzvész. A küzdelem a természettel, a küzdelem a létért erőnkön fölül való. A közöny zülleszt el mindent, az önérzet hijja, a műveletlenség, az a szegény ember, aki éhezik és didereg, hogy beteg kicsinyeit megmentse, elpusztít és föléget ösztönszerűen mindent, ami a kezeügyébe esik, csakhogy megmelegedjen, csakhogy az éhségét csillapítsa és eszébe se jut, hogy holnap is van

nap. Na igen. Most ott tartunk, hogy majdnem minden elpusztult és építeni nem építettünk semmit. (*Hüvösen.*) Nem érdekli, látom magán!

Andrejevna Jelena :

Bevallom, keveset értek hozzá.

Asztrov :

Nem kell ehhez érteni, egyszerűen nem érdeklí.

Andrejevna Jelena :

Hát megmondom. Más jár a fejemben. Bocssáson meg. Ki fogom önt hallgatni, zavarban vagyok, nem tudom, hogy kezdjem el.

Asztrov :

Kihallgat?

Andrejevna Jelena :

Nem súlyos, egészen ártatlan dolog. Ülünk le. (*Leülnek.*) Egy ... fiatal hölgyről akarok önnel beszélni. Beszéljünk egymással úgy, ahogy tisztességes emberekhez illik, nyíltan, barátilag, kertelés nélkül. Csak beszélgetünk róla s aztán rögtön mindjárt elfelejtjük. Helyes?

Asztrov :

Helyes.

Andrejevna Jelena :

Szonjáról van szó, az uram lányáról. Tetszik önnek?

Asztrov :

Hogyne, igen tisztelem.

Andrejevna Jelena :

Mint nő! Tetszik önnek?

Asztrov :

(*Gondolkodás után.*) Nem tetszik.

Andrejevna Jelena :

Csak két-három szót még. Aztán vége. Ön nem vett észre semmit?

Asztrov :

Semmit.

Andrejevna Jelena :

(*Megfogja a kezét.*) Ön nem szereti őt, látom a szemén. Szegényke úgy szenved. Meg kell, hogy értse. Szüntesse be a látogatásait.

Asztrov :

(*Föláll.*) Világom elmúlt. Időm lefelt. (*Válat von.*) Meg aztán, olyan sok a dolgom. (*Vállat von.*) Hát hogy is...? mit is? (*Zavarban van.*)

Andrejevna Jelena :

Pfuj, micsoda csunya beszélgetés. Én olyan izgatott vagyok s a szívem olyan nehéz. Csak-hogy végeztem már. Felejtjük el, mintha el se kezdtük volna és... és... menjen el. Ön okos ember. Megérti. (*Szünet.*) Egészen belepirultam.

Asztrov :

Ha előbb szól, egy-két hónappal előbb, tán gondolkoztam volna a dolgon. De így? . . . (*Válat von.*) Persze, ha szenved! Hát akkor . . . Csak azt az egyet nem értem egészen, mirevaló volt ez az ugynevezett kihallgatás? (*A szemébe néz, megfenyegeti.*) Milyen ravasz.

Andrejevna Jelena :

Ezt nem értem.

Asztrov :

(*Nevetve.*) Milyen ravasz. Én elhiszek önnek mindent. Szerved, jó. De engem kihallgatni? (*Nem engedi szólni, élénken.*) Ne legyen így meglepődve, ne haragudjon, maga tudja jól, régen, hogy mért járok ide. Hogy kinek a kedvéért vagyok naponta itt, azt maga tudja. Kis ragadozóm, ne nézzon így rám, öreg róka vagyok én!

Andrejevna Jelena :

(*Elámulva.*) Ragadozóm? Nem értem!

Asztrov :

Szép, kecses, — vadmacska! Áldozat kell?! Egy álló hónapja nem csinállok semmit, mindent abbahagytam, otthagytam, egyre csak magát keresem s ez tetszik magának, kedves, de borzasztóan tetszik! Hát bevallom, letepert, de azt maga enélkül is tudta! (*Kereszbefont karokkal,*

lehajtott fejjel.) Megadom magam. Tessék, fáljon föl.

Andrejevna Jelena :

Ön megőrült?

Asztrov :

(Összeszorított szájjal, mosolyogva.) Milyen macska!

Andrejevna Jelena :

Ó, én több vagyok, jobb vagyok, mint hiszi, mint akinek tart! Arra esküszöm! *(Menni akar.)*

Asztrov :

(Elállja az útját.) Én elmegyek most, nem jövök ide többet. De . . . *(Megfogja a kezét, szét-néz.)* Hol fogjuk egymást látni? Gyorsan, mondja, hol? Gyorsan, gyorsan, valaki bejöhet! *(Szenvedélyesen.)* Milyen gyönyörű! Buja virág! Csak egy csókot! Csak a szép haját hadd csókolom meg!

Andrejevna Jelena :

Én esküszöm . . . esküszöm . . .

Asztrov :

(Nem hagyja beszélni.) Minek az? Nem kell esküdni! Haszontalan szavak, fölösleges itt minden szó! Ó, milyen szép maga! Ez a szép kéz! *(Mindakét kezét csókolgatja.)*

Andrejevna Jelena :

Elég, elég. Menjen. *(Elhuzza a kezét.)* Ön elfelejti, hogy . . .

Asztrov :

Mondja, hát mondja, hol látom holnap?
(*Derékon ragadja.*) Nézd, nézd, ez így van, találkoznunk kell. (*Megcsókolja. Ebben a percben belépett Vojnicki, kezében a rózsák.*)

Andrejevna Jelena :

(*Nem vette észre.*) Hagyjon! Hagyjon. Hagyjon . . . (*Asztrov mellére hajtja a fejét.*) Ne! (*Ki akar menni.*)

Asztrov :

(*Megfogja a derekát.*) Gyere holnap az erdész-lakba, úgy két óra felé, jó? Eljössz? Eljössz?

Andrejevna Jelena :

(*Meglátja Vojnickit.*) Hagyjon (*Nagyon felindultan az ablakhoz megy.*) Ez borzasztó!

Vojnicki :

(*A rózsákat leteszi a székre. Zsebkendőjével izgatottan törölgeti az arcát, meg a nyakát.*) Igenis. Semmi. Igen.

Asztrov :

(*Gunyosan.*) Kedves Petrovics Ivánom, nem rossz ma az idő. Reggel borus volt, azt hittük, esni fog, de aztán kisütött a nap. Nagyon szép őszünk van. A szántás is szépen halad. (*Összegöngyölíti a térképet.*) Csak az az egy, hogy a nappalok rövidebbek.

Andrejevna Jelena :

Ön mindent el fog követni, hogy az urammal még ma elmenjünk innen. Utazunk. Hallotta? Még ma!

Vojnicki :

(Az arcát törülgetve.) Hogy? Mit? Jó. Hé-
lène, én mindent láttam, mindent . . .

Andrejevna Jelena :

(Idegesen.) Hallotta? Elutazunk, még ma.
(Szerebrjakov, Szonja, Telegin és Marina belépnek.)

Telegin :

Kegyelmes uram, két napja én se vagyok jól. A fejem, olyan főfájásom van . . .

Szerebrjakov :

Hát a többiek hol vannak? Nem szeretem ezt a házat. Valóságos labirintus. Huszonhat szoba. Az ember szinte eltéved, soha senkit se lehet megtalálni. (Csönget.) Kérem Vasziljevna Marját és Andrejevna Jelenát!

Andrejevna Jelena :

Itt vagyok.

Szerebrjakov :

Méltóztassatok helyet foglalni.

Szonja :

(Odamegy Andrejevna Jelenához, türelmetlenül.) Mit mondott?

Andrejevna Jelena :

Később.

Szonja :

Mért reszketsz? Mért vagy izgatott? (*Merőn nézi.*) Értem. Azt felelte, hogy elkerüli a házunkat, ugy-e? (*Szünet.*) Felelj. Ezt?

Andrejevna Jelena :

(*Bólint.*)

Szerebrjakov :

A beteséggel még megvolnék valahogy. De ez a vidéki élet, ezt sose fogom megszokni. Mintha más világrészben élnénk, valami idegen csillagra pottyantunk volna. Kérlek, fiaim, üljtek már le. (*Szonja nem hallja, áll, meghajtott fejjel.*) Szonja! (*Szünet.*) Nem hallja. (*Marinához.*) Dada, te is ülj le. (*Marina leül, kötni kezd.*) Tisztelt társaság. „Halljuk, halljuk és feszült figyelem!” (*Nevet.*)

Vojnicki :

(*Izgatottan.*) Én rámm itt talán nincsen szükség, elmehetek?

Szerebrjakov :

Szó sincs róla, rád van a legnagyobb szükség.

Vojnicki :

Mit akar Ön tőlem?

Szerebrjakov :

Ön? Hát mért vagy ilyen . . . mérges? Amennyiben vétettem valaha ellened, kérlek, bocsásd meg.

Vojnicki:

Hagyd ezt a hangot. A dologra. Mit akarsz?

(Vasziljevna Marja belépett.)

Szerebriakov:

„Maman“ is ittt van. Tisztelt társaság, kezdem. (Gogol „Revizor“-járá *célozva*.) Tisztelt társaság, idekértem önöket, hogy közöljem, revizor jön hozzánk. Különben hagyjuk a tréfát. Az ügy komoly. Én azért hívtalak össze benneteket, hogy segítségteket és tanácsotokat kérjem és mert tudom, milyen kedvesek vagytok, remélem, számíthatok rátok. Én tudós vagyok, könyvmoly és mint ilyen, mindig ügyetlen voltam az élet gyakorlati kérdéseiben. Szakértők tanácsa nélkül nem boldogulok és épp ezért kérek tőged, Petrovics Iván, azután Iljics Ilját és önt, „maman“ . . . Arról van szó, hogy „manet omnes una nox“, vagyis hogy mindnyájunk élete Isten kezében van. Öreg vagyok, beteg és épp ezért, azt hiszem, időszerű, hogy vagyoni viszonyaimat, amennyiben ezek családom tagjait érintik, rendezzem. Magamra nem gondolok, az én életem körülbelül véget ért, de ifju feleségem van és felnőtt leányom. (Szünet.) Nem tudok vidéken élni, lehetetlen. Hát nem születtem erre. De a birtok jövedelmeiből nem győzzük a városi élet. Ha, teszem, eladnók az erdőt, az valami rendkívüli intézkedés volna és azt sem lehet ám minden évben, csak egyszer, mert saj-

nos nincs több erdőnk, csak ez az egy! Tehát valami olyan rendszabályhoz kell nyulnunk, amely állandó, szilárd jövedelmet biztosít. Én kitaláltam egy ilyen rendszabályt és most bátor vagyok véleményezésre elétek terjeszteni. Melőzőm a részleteket, a lényegre térek. Birtokunk hozadéka aproximatívén alig két százalék. Bátor vagyok javasolni, adjuk el a birtokot. Ha az eladási árat értékpapirokba fektetjük, a jövedelmünk négy usque öt százalék lesz és remélem, marad is még pár ezer rubelünk, amiből Finnországban egy kis villát vásárolhatunk.

Vojnicki :

Megállj. Azt hiszem, rosszul értettelek. Ismételd csak, mi is az?

Szerebrjakov :

A pénzt értékpapirokba fektetni s a fölöslegből Finnországban villát vásárolni.

Vojnicki :

Mit Finnországt! Valami mást is mondtál.

Szerebrjakov :

Javasolom, adjuk el a birtokot.

Vojnicki :

Ez az. El akarod adni a földet. Kitűnő! Remek ötlet! És hogy parancsolod? Mit csi-

náljak akkor én, én és az én idős anyám és Szonja?

Szerebrjakov :

Mindezt annakidején szépen megbeszéljük. Sort kell tartani, nem lehet mindent egyszerre...

Vojnicki :

Megbocsáss. Ugy látszik, nekem eddig egy szikra eszem se volt. Elég ostobán azt hittem eddig, hogy ez a föld Szonjáé. A birtokot megboldogult apám hozományul vette a nővéremnek. Én idáig olyan naiv voltam, nem gondoltam arra, hogy a törvényeket álnokul ki lehet játszani. Én azt hittem, hogy a föld a testvéremről Szonjára szállt.

Szerebrjakov :

Ugy van, a birtok Szonjáé. Ki vonja ezt kétségbe? Szonja beleegyezése nélkül nem is tudnám magam elszánni erre a lépésre. De én azt hiszem, éppen Szonja érdekében cselekednénk mindenekelőtt.

Vojnicki :

Ezt én nem értem, nem értem! Vagy én vagyok megőrülve, vagy . . .

Vasziljevna Marja :

Jean, ne vitatkozz Sándorral. Ő jobban tudja, mint mi, hogy mi helyes, mi nem.

Vojnicki :

Nem, nem! Vízet! *(Iszik.)* Beszélhettek
amit akartok, amit csak akartok! . . .

Szerebrjakov :

Mit izgulsz? nem értelek. Nem mondom,
hogy a megoldás ideális. Ha mindnyájan ellen-
zitek, én nem makacsodom.

(Szűnet.)

Telegin :

Kegyelmes uram, én nemcsak nagyrabecsü-
löm a tudományt, de valamelyes rokonságban
is vagyok vele. A fivéremnek, Iljics Grigori fele-
ségének fivére, Lakedemonov. Trofimovics Kon-
stantin, talán ismerték, mestere volt . . .

Vojnicki :

Ugyan, rücskös, most üzletről van szó.
Hagyd most. *(Szerebrjakovhoz.)* Kérdezd meg
őt. A birtokot a nagybátyjától vettük.

Szerebrjakov :

Eh, mit kérdezzek, mit? minek?

Vojnicki :

Ezt a földet akkor kilencventötezer rubelért
vettük. Az apám hetvenet lefizetett, huszonöt-
ezer rubel teher maradt rajta. Most ide hallgass.

Soha, de sohase vettük volna meg a birtokot, ha én az én örökrészemről le nem mondok forrón szeretett testvérem javára. Tovább is van. Tíz esztendeig túrtam itt a földet, dolgoztam, mint az állat, letörlesztetem az egész adósságot és...

Szerebrjakov :

Mélyen sajnálom, hogy fölvettem ezt az egész kérdést.

Vojnicki :

Kizárólag az én legszemélyesebb munkámnak köszönheti a gazdaság, hogy adósságmentes és mintaszerű. És most, hogy megöregedtem, ki akarnak innen dobni.

Szerebrjakov :

De hát mit akarsz, nem értlek!

Vojnicki :

Huszonöt éve kezelem a birtokot, a jövedelmeit úgy küldözgettem neked, hogy nincs az a gazdatiszt. Egyetlenegyszer meg nem köszönted. Az egész időn át, fiatalkoromban s most is, öt-száz rubel évi fizetést kaptam tőled, éhbért! és még csak eszedbe se jutott, hogy megkérdezd, hát mi is van velem?! Egy kopekkel többet soha nem adtál és...

Szerebrjakov :

De Petrovics Iván, hát én azt hogy tudhatam volna? Én nem vagyok gyakorlati ember,

nem értek én ahhoz. Megtoldhattad volna, amennyivel csak jól esik!

Vojnicki :

Hogy mért nem loptam? Most mért nem köptök le mind-mind, amiért nem loptam?! Akkor rendben volnánk, akkor nem lennék koldus!

Vasziljevna Marja :

(*Szigoruan.*) Jean!

Telegin :

(*Izgatottan.*) Ugyan már, drága Vanja, ugyan, ugyan . . . Én ugy remegek! Minek az egyetértést megbontani. (*Megcsókolja.*) Ugyan, ugyan!

Vojnicki :

Huszonöt esztendeig ültünk az anyámmal négy fal között, mint a rabok. Nem volt más gondolatunk, csak te. Nappal beszélgettünk rólad, büszkék voltunk rád, áhitattal ejtettük ki a nevedet. Éjjel meg olvastuk az írásaidat, elvesztegetett éjjelek! — én már csak nevetni tudok a „műveiden!”

Telegin :

Vanja, Vanja, ugyan már no, hiszen ez nem való!

Szerebrjakov :

(*Haragos.*) Nem értem, hát mit akarsz?

Vojnicki :

Az Istenünk voltál, a munkádat betéve tudtuk. Most azonban kinyílt a szemem! Mindent tudok! Művészetről papoltál, de hogy mi az a művészet, arról soha fogalmad se volt! A könyveid fityinget se érnek! Megcsaltál!

Szerebrjakov :

Fékezzétek már meg! Vagy kimegyek!

Andrejevna Jelena :

Petrovics Iván, követelem, hogy hallgasson! Hallotta?

Vojnicki :

Nem hallgatok! *(Elállja Szerebrjakov útját.)* Megállj, még nincs vége! Tönkretetted az életem! Nem éltem! én nem éltem! énnekem nem volt életem! Legszebb éveimet megraboltad! Te vagy a vesztem! végzetem! végem!

Telegin :

Nem bírom, nem bírom, kimegyek. *(Nagyon fölindultan kimegy.)*

Szerebrjakov :

Mit akarsz tőlem? Hogy mersz velem ilyen hangon beszélni?! Ehhez semmi jogod! Ha a birtok a tied, fartsd meg, nekem nem kell.

Andrejevna Jelena :

Én nyomban itthagylak benneteket, hiszen ez rosszabb a polkolnál! (*Kiabál.*) Hiszen ezt nem lehet kibírni!

Vojnicki :

Oda vagyok! oda az életem! Észes vagyok, bátor, tehetséges. Ha a rendes utamon megyek, talán Schoppenhauer volnék, vagy Dosztojevszky. Ki vagyok fosztva! Én ebbe beleőrülök! Megőrülök, anyám!

Vasziljevna Marja :

(*Szigoruan.*) Órá hallgass, Sándorra, amit ő mond, az a helyes.

Szonja :

(*Térdrehullik, odaszoritja magához a dadát.*)
Marina! Márina!

Vojnicki :

Anyám! Te mondd meg, mit csináljak? Ne, ne, ne mondj semmit! Majd tudom én, hogy mit kell tenni. (*Szerebrjakovhoz.*) Még eszedbe juttok. (*A középső ajtón kimegy.*)

Vasziljevna Marja :

(*Utána megy.*)

Szerebrjakov :

Hát mi ez tulajdonkép? Hiszen ez örült! Mért nem szabadítottok meg tőle? Én nem maradok vele egy földél alatt. A tőszomszédságomban

lakik. *(A középső ajtóra mutat.)* Költözzék át a faluba, vagy a cselédházba, mit bánom én! vagy én költözöm el, de egy földél alatt nem maradok vele!

Andrejevna Jelena :

Még ma elutazunk. Tessék azonnal intézkedni!

Szerebrjakov :

Egy ilyen fickó!

Szonja :

(Még térden, az apjához fordul, ideges, könnyek között.) Légy jó, apa, könyörülj! Én és Vanja bácsi olyan szerencsétlenek vagyunk! *(Elfojtva kétségbeesését.)* Könyörülj, apa! Mikor fiatalabb voltál, jusson csak eszedbe, Vanja bácsi és nagymama éjszakákon át virrasztottak, könyveket fordítottak neked, a kéziratodat letisztázták, minden éjjel, minden éjjel! Én és Vanja megszakadásig dolgoztunk érted, a garast a fogunkhoz vertük, hogy annál több jusson neked, mi megszolgáltuk a kenyerünket! Én mást szeretnék mondani, tudom, nem ezt kellene mondani, de te megértesz, apa! Légy jó, irgalmazz!

Andrejevna Jelena :

Sándor, az Istenért, beszélj ki magad vele! Én nagyon kérek!

Szerebrjakov :

Hát jó, hát nem bánom! Hiszen én nem vádолом, nem is haragszom, de ismerjétek el, ahogy itt viselkedett, azt nem lehet! Hát helyes, kimegyek hozzá. *(A középső ajtón elmegy.)*

Andrejevna Jelena :

Légy hozzá kedves. Nyugtasd meg. *(Kimegy a férje után.)*

Szonja :

(A dadát magához szorítva.) Dadám! Dadám!

Marina :

Csöndeskén, kincsem! Ez mind csupa lud, aki csak gágog! majd abbahagyják! Hadd gágogjanak, majd abbahagyják!

Szonja :

Édes dadám!

Marina :

(Simogatja a haját.) Hogy dideregsz, csak úgy ráz a hideg! Kincsecském! csucsuja, az Isten irgalmas! Majd teát kapsz, vagy gyümölcslevét, attól majd erőre kapsz! Ne szomorkodj, szívem, ne busulj, nem szabad . . . *(A középső ajtóra pillant, haragosan.)* Micsoda kakasok, micsoda viadal, hogy vinné el őket a . . . *(Kivülről lövés. Andrejevna Jelena sikoltását hallani. Szonja összeborzong.)*

Marina :

Hü, hogy vinné el őket a . . .

Szerebrjakov :

(*Beront, rémületében támolycopva.*) Fogjátok le! Fogjátok le! Megörült!

(*Andrejevna Jelena és Vojnicki az ajtóban birkózva.*)

Andrejevna Jelena :

(*Ki akarja csavarni a revolvert a kezéből.*) Annyit mondok, adja ide, adja ide, annyit mondok!

Vojnicki :

Hagyjon! Hagyjon, Hélène! (*Kiszabadítja magát, beront, keresi Szerebrjakovot.*) Hol van? A, itt van! Meg vagy, megfogtalak! (*Rálő.*) Nesze! Bumm! (*Szünet.*) Nem talált? Ez is mellé ment? (*Dühvel.*) Aj, az Isten . . . az Isten . . . az ördög vitte volna el! (*Lecsapja a revolvert, kimerülten leül egy székre. Szerebrjakov kábult, Andrejevna Jelena ájuldozva, a falhoz dőlt.*)

Andrejevna Jelena :

Vigyetek innen! Vigyetek, verjetez agyon! Én nem maradok itt! Nem birok! Nem birok!

Vojnicki :

(*Kétségbeesve.*) Jaj, mit csinálók! Mit csinálók!

Szonja :

(*Halkan.*) Dadám! Dadám!

— Függöny. —

NEGYEDIK FELVONÁS.

(Vojnicki szobája. Félíg hálószoza, félíg a gazdaság irodája. Az ablak előtt nagy asztal, rajta üzleti könyvek, iratok. Pull, szekrények, mázsa. Arrébb Asztrov asztala, festékekkel, rajz-szerekkel, mappával. Kakitkában seregély. A falon Afrika térképe, amire nyilvánvalóan senkinek sincs szüksége. Divány, viaszkos vászon huzattal. Két ajtó. A balra eső a belső szobába vezet, a jobbik ajtó a folyosóra nyílik. Sáros csizmáknak való szőnyeg. Őszi este, Csöndesség.)

(Telegin és Marina szemben ülnek, pamutot gombolyítanak.)

Telegin :

Timofejevna Marina, siessen, rögtön mennünk kell bucsuztatni őket. Már befognak.

Marina :

(Siet.) Mindjárt készek vagyunk.

Telegin :

Karkovba mennek, ott fognak élni.

Marina :

Jobb is lesz.

Telegin :

Megijedtek. Andrejevna Jelena azt mondta: „Egy órát sem maradok, rögtön utazunk. Ki-

csit szétnézünk Karkovban, aztán majd elküldünk a holmikért.“ Szóval, podgyászt se visznek. Hát nem úgy lett megírva, hogy itt maradjanak. Így akarta az Isten.

Marina :

Jobb is. Ilyen botrányt, lövöldözni! Ilyen szégyent!

Telegin :

Az, — Ajvazovszki ecsetjére méltó téma.

Marina :

Hallani se szeretek ilyent. (Szünet.) Szóval, minden úgy lesz, ahogy azelőtt, folyik tovább a régi élet. Reggel hétkor tea, tizenkettőkor ebéd, este vacsora. Mindent a maga idejében, mint minden igaz keresztény háznál. (Sóhaj.) Rég ettem gyurt tésztát.

Telegin :

Az, metéltet! Rég! (Szünet.) Rég! Ma reggel, ahogy megyek a faluban, áll a fűszeres a boltajtóban és csak utánam kiált: „Hej, te mihaszna! te ingyenélő! élődsi!“ Olyan rosszul esett.

Marina :

Atyuska, oda se neki! Mi mind a jó Isten élősdije vagyunk. Te is dolgozol, Szonja is dolgozik, Petrovics Iván is. Nem vagyunk mi élősdiek, mind dolgozunk mi, mind! Szonja hol van?

Telegin :

A kertben. A doktorral Petrovics Ivánt keresik. Attól félnek, még valamit csinál utóbb magával.

Marina :

A pisztoly hol van?

Telegin :

(Sugja.) Eldugtam a pincébe.

Marina :

Csak csupa vétkek.

(Vojnicki és Asztrov jobbról belépnek.)

Vojnicki :

Hagyjál. *(Marinához és Teleginhez.)* Eredjetek innen, legalább csak egy órára hagyjatok magamra. Mit gyámkodtok! Én azt nem tűröm!

Telegin :

Megyünk. *(Lábujjhegyen kimegy.)*

Marina :

Gágog a lud, gá-gá-gá! *(Veszi a pamutot és kimegy.)*

Vojnicki :

Nem hagysz békén?!

Asztrov :

A legnagyobb örömmel, már régen mennem kellene, de mondtam már, én addig nem mozdul-

lok, míg vissza nem adod azt, amit elvettél tőlem.

Vojnicki :

Nem vettem el semmit.

(*Leülnek.*)

Asztrov :

Ugy? Jó, hát egy kicsit még várok, de aztán — ne haragudj, megpróbáljuk erőszakkal. Megkötözünk, kikutatunk. Egész komolyan.

Vojnicki :

Ahogy tetszik. (*Szünet.*) Valaki ilyen hülye legyen, kétszer löni és egyszer se találni! Sose bocsátom meg magamnak!

Asztrov :

Ha olyan nagy lövöldözhetnéked van, mért nem inkább magadat lövöd főbe?

Vojnicki :

(*Vállat von.*) Kómikus! Ölni akartam és nem fognak le, nem szólnak a csendőröknek. Szóval, örültnek néznek! (*Gunyosan nevet.*) Én örült vagyok, de az, aki tanári álarc mögé rejt a bitangságát, az nem örült! És az se örült, aki fiatalon hozzámegy egy vén baromhoz s aztán mindenki szemeláttára nyilvánosan megcsalja! Ezzel a két szememmel láttam, ölelgetted!

Asztrov :

Én ölelgettem, te meg... (*Nyelvet ölt rá.*)

Vojnicki :

Hogy nem sülyed el a világ!

Asztrov :

Micsoda örültség!

Vojnicki :

Igen? Örültség? Ahhoz is jussom van, hiszen örült vagyok!

Asztrov :

Jó vicc! Nem vagy te örült! Hanem tudod mi vagy? Különc vagy! Pojácá vagy! Azelőtt én is azt hittem, hogy aki különc, az mind beteg és nem normális, de rájöttem, hogy fordítva van. Teljesen normális vagy!

Vojnicki :

(*Eltakarja az arcát.*) Hogy szégyellem magam! De hogy, ha tudnád! Ugy sajgat a szégyen, nincs az a seb, semmi fájdalom, ami ehhez fogható! (*Komorán.*) Tűrhetetlen! (*Rároskad az asztalra.*) Jaj, mit csináljak? Csak tudnám, hogy mit csináljak?

Asztrov :

Semmit se csinálj!

Vojnicki:

Adj valamit! — Istenem! — Negyvenhét éves vagyok most. Ha, teszem, halvanyig élek, még tizenhárom évem van. Hosszu idő! Hogy fogom én ezt a tizenhárom évet leélni? Mit csináljak, mivel töltssem el az életemet? Megérted ezt? (*Görcsösen szorongatja Asztrov kezét.*) Ha ezt a pár évet másképp lehetne leélni. Újfélékép. Ha egy csöndes, derült reggelen az ember csak fölébredne és érezné, hogy most új élet kezdődik, az egész mult elmúlt, elszállt, mintha csak köd lett volna. (*Sir.*) Ujra kezdeni, mond, hogy kell azt csinálni, hogy kell elkezdeni, hogy kell?

Asztrov:

(*Bosszus.*) Aj, vinne el az ördög! Hogy lehet azt?! Kinek? Uj élet! A helyzetünk, a tiéd, meg az én helyzetem, egyszerűen reménytelen.

Vojnicki:

Reménytelen?

Asztrov:

Én azt hiszem.

Vojnicki:

Adj valamit! (*A szívére mutat.*) Ugy ég itt.

Asztrov:

(*Dühösen rákiált.*) Hagyd abba! (*Halkabban.*) Akik majd utánunk jönnek, száz-kétszáz év múlva, akik mélyen megvetnek minket, mert

olyan oktalanul, olyan izetlenül éltünk, ők talán majd kitalálnak valamit, — valami szert, hogy hogy kell boldognak lenni! De mi! Kettőnknek csak az az egy reményünk maradt, hogy majd ha döglünk a sirban, talán álmodunk valamit, valami szépet talán. (*Sóhajban.*) Ugy van, ugy, az egész körzetben csak két tisztességes, értelmes ember volt, én meg te. Tíz kurla év, — és ez az élet bekapott és megzabált. Addig rágott, a míg olyanok lettünk mi ketten is, mint a többiek! (*Vidáman.*) Mit eszed magad? És ne csinálj itt komédiát nekem! Add vissza, amit elvettél tőlem.

Vojnicki:

Én nem vettem el semmit.

Asztrov:

A kézi-patikámból kivetted a morfiumos üveget. (*Szünet.*) Hallod-e, ha végezni akarsz magaddal mindenáron, eredj ki az erdőbe és ott lödd főbe magad. De a morfiumot add vissza, mert abból pletyka lesz, gyanúsítások, még azt mondják, hogy én adtam oda. Részemről épp elég, hogy én kell, hogy fölboncoljalak. Azt hiszed, az mulatságos?

Vojnicki:

Hagyj békén.

(*Szonja belép.*)

Asztrov :

(*Szonjához.*) Alexandrovna Szofja, az ön nagybátyja kilopta a táskámból a morfiumot és nem akarja visszaadni. Mondja meg neki, hogy ez ... hogy milyen kevésbé okos. És aztán nem is érek rá. Mennem kell.

Szonja :

Vanja bácsi, nálad van a morfium?

(*Szünet.*)

Asztrov :

Nála van. Biztosan tudom.

Szonja :

Add vissza. Minek ijesztgetsz minket? (*Gyöngéden.*) Vanja bácsi, add vissza! Én is tán épp oly boldogtalan vagyok, mint te és még sem csüggedek. Én cipelem, én addig fogom cipelni, amíg csak élek. Hát viseld el, viseld el te is. (*Szünet.*) Add vissza. (*Kezet csókol neki.*) Édes, kedves, drága, jó Vanja bácsi, add vissza. (*Sir.*) Te olyan jó vagy, megsajnálász minket, te visszaadod azt a mérget. Bácsi, viselni kell, mind hordozzuk, ne roskadj össze!

Vojnicki :

(*Kiveszi az üveget a zsebéből, odaadja Asztrovnak.*) Nesze. (*Szonjához.*) De dolgozni kell, hamar, hamar, gyorsan valamit elkezdeni, különben nem birom ki, nem birom! (*Az asztalon*

idegesen turkál az iratok közt.) Mindent elhagytunk, elhanyagoltunk!

Asztrov :

(Az üveget visszat teszi és összeszijjazza a táskát.) Most indulhatok.

Andrejevna Jelena :

Petrovics Iván, ön itt van? Megyünk-e már? Menjen be Sándorhoz, mondani akar valamit.

Szonja :

Gyere, Vanja bácsi. *(Karonfogja.)* Gyere! Ki kell apával békülnöd. Okvetlenül. Meg kell lenni.

(Kimennek.)

Andrejevna Jelena :

Megyek. *(Kézét fog Asztrovvál.)* Isten vele.

Asztrov :

Máris?

Andrejevna Jelena :

Már itt a kocsi.

Asztrov :

Isten vele.

Andrejevna Jelena :

Ön ma megígérte nekem, hogy elmegy innen.

Asztrov :

Tudom. Mindjárt megyek. *(Szünet.)* Hát szóval fél? *(Megfogja a kezét.)* Hát olyan borzasztó volna az?

Andrejevna Jelena :

Igen.

Asztrov :

Vagy tán marad? Mi? Mégis? Holnap, az erdészlakban...

Andrejevna Jelena :

Megyünk. Ez el van intézve. Ezért is merek olyan bátran a szemébe nézni. Én csak egyet kérek. Ne nézzen engem olyannak. Én annál sokkal-sokkal jobb vagyok. Csak azt az egyet szeretném, ha egy csöppet tisztelne.

Asztrov :

Ugyan! *(Türelmetlen mozdulat.)* Kérem, maradjon, kérem! Nézze, dolga nincs, ugynevezett életcélja nincs, foglalkozása sincs, előbb vagy utóbb mégis hallgat az érzéseire, ez törvény! Elkerülhetetlen! Hát akkor tán mégis csak jobb, ha nem Karkovban, vagy tudom is én, valahol a Kaukázusban történik ez meg, hanem itt a szabad természet ölén. Költőibb lenne így! Az ősz olyan szép! Van itt a környéken egy pár omladozó kastély, á la Turgenyev, aztán az erdészlak...

Andrejevna Jelena :

Milyen kőmikus most, ha tudná! Haragszom magára, és mégis, én mindig szívesen gondolok majd önre. Eredeti, érdekes ember. Mi nem fogjuk egymást viszontlátni, soha többé, épp ezért, minek komédiázzak? Én szerelmes vagyok magába. Kicsit. Nagyon. És most fogjunk kezét. Válunk, két ember, jóbarátok, bucsuzunk.

Asztrov :

(*Megszorítja a kezét.*) Milyen furcsa, ismerjük egymást s most hirtelen... nem látjuk egymást soha többé! Ez így van, mindennel! Engedje meg, amíg be nem jönnek, míg be nem jön Vanja bácsi a rózsáival, engedje meg, hogy megcsókoljam. Bucsúzóul. Megengedi? (*Megcsókolja, az arcán.*) Köszönöm szépen.

Andrejevna Jelena :

Minden jót. (*Figyel, szétnéz.*) Ej, mindegy, egyszer! Egyetlenegyszer! (*Heves ölelés, utána rögtön szét.*) Menni kell.

Asztrov :

Menjen csak gyorsan, gyorsan. Ha a kocsi már itt van, menjen.

Andrejevna Jelena :

Mintha jönne valaki. (*Mindketten figyelnek.*)

Asztrov :

Csak menjen. (*Elgondolkozva.*) Maga derék, jó nőnek látszik és mégis, van a lényében valami egészen furcsa. Mióta a férjével idejöttek, mindnyájan, akik itt dolgoztak, otthagyták a munkájukat, az egész nyarat azzal töltötték el, hogy az ura köszvényével foglalkoztak, meg magával törődtek, kiszolgálták. A maguk létlensége megfertőzött mindenkit. Én is megbolondultam, egy álló hónapig reggeltől estig csak loptam a napot, a betegek meghalhattak volna tőlem, s a parasztok a faiskolámban legeltették a marhájukat. Maguk ketten, a férje, meg maga, így viszik a rontást mindenhová. Persze, hiszen csak tréfálok, de... azért mégis csak furcsa, mi? Szentül hiszem, ha itt maradtak volna, földultak volna mindent. Engem is és... és maga se szabadult volna ilyen olesón. Hát menjen. A komédiának vége!

Andrejevna Jelena :

(*Az asztalról egy ceruzát gyorsan eltesz.*)
Elviszem ezt a ceruzát emlékül.

Asztrov :

Vége!

(*Szerebrjakov, Vojnicki, Vasziljevna Marja könyppel, Telegin és Szonja bejönnek.*)

Szerebrjakov :

Hát felejtjük el az egészet. A történetek után, pár óra alatt, én annyit éltem át, hogy az em-

beriség okulására egy egész kötetet tudnék összeírni arról, hogy kell élni. Örülök, hogy megbántad, és magam is sajnálom. Szóval, kölcsönös bocsánatkérés. Isten veled.

(Vojnicki, meg ő, háromszor megcsókolják egymást, ahoggy ez már illik.)

Vojnicki :

Pontosan megkapsz majd mindent, mint eddig. Minden marad a régiben.

(Andrejevna Jelena megöleli Szonját.)

Szerebrjakov :

(Kezet csókol Vasziljevna Marjának.)
„Maman“.

Vasziljevna Marja :

(Megcsókolja.) Sándor, vetesse le magát és küldjön majd egy képet. Hiszen tudja, mennyire szeretem önt.

Telegin :

Isten vele, kegyelmes ur. Ne tessék minket elfelejteni.

Szerebrjakov :

(Megcsókolja a lányát.) Isten veled. *(A többihez.)* Isten veletek! *(Asztrovvá kezét fog.)* Köszönöm az ön kellemes társaságát. Én nagyon tisztелеm önt, a gondolkozását, a buzgóságát, a lelkesedését, de engedjen meg egy öreg embernek egy szerény megjegyzést, bucsuzóul: Uraim, fő a munka! a munka a fő! *(Mindenki meg-*

hajol.) Minden jót! (Kimegy, Vasziljevna Marja és Szonja utána.)

Vojnicki:

(Andrejevna Jelenának kezét csókol, forrón.) Isten vele. Bocsásson meg. Nem látom többé.

Andrejevna Jelena:

Isten vele, barátom. (Homlokra csókolja, kimegy.)

Asztrov:

(Teleginhez.) Rücskös, eredj, szólj, az én kocsim is jöjjön.

Telegin:

Megyek, kedvesem. (Kimegy.)
(Ketten maradtak, Asztrov és Vojnicki.)

Asztrov:

(Összekeresi az asztalon a festékeit és a táskájába teszi.) Ki sem kíséred őket? Mért?

Vojnicki:

Csak hadd menjenek, én... én nem kísérek senkit. Ahhoz már nincs erőm. Valamit el kéne kezdeni, gyorsan, míg... Dolgozni! dolgozni! (Az irások közt keresgél.)

(Szünet. A csengők csöngenek.)

Asztrov:

Elmentek. A professzor boldog. Azt ugyan makkaal édesgetheted, akkor se jön vissza.

Marina :

(*Belép.*) Elmentek. (*A karosszékre ül, harrisnyát kezd kötni.*)

Szonja :

(*Belép.*) Elmentek. (*Megtörli a szemét.*) Isten áldja őket. (*Vanjához.*) Hát, Vanja bácsi, kezdjük el.

Vojnicki :

Dolgozni, dolgozni!

Szonja :

Régen, milyen régen ültünk együtt ennél az asztalnál. (*Meggyújtja az asztali lámpást.*) A tinta, az alighanem beszáradt. (*A tintás-üveget odaviszi a szekrényhez, tintát önt belé.*) És olyan szomorú vagyok, hogy elmentek.

Vasziljevna Marja :

(*Lassan belép.*) Elmentek. (*Leül, elmélyed az olvasásban.*)

Szonja :

(*Leül az asztalhoz, a főkönyvben lapoz.*) Vanja bácsi, legelőször is a számlákat írjuk ki. Azt borzasztóan elhanyagoltuk. Ma is küldött valaki a számlájáért. Irjad. Te irod az egyik számlát, én a másikat.

Vojnicki :

(*Irja.*) „Számla... T... T... T. c.”

(*Mind a ketten irnak és csönd van.*)

Marina :

(*Ásit.*) Álmos vagyok.

Asztrov :

Minden csöndes. A tollak sercegnek, a háztücsök zenél. Olyan langyos, kedves. Nem is szabadna innen elmenni. (*A lovak csengőit hallani.*) Már itt a kocsi. Hát most már nincs egyéb, csak hogy töletek, barátim, elbucsuzzam, az asztalomnak istenhozzádot mondjak és aztán — gyerünk! (*A térképeket mappába teszi.*)

Marina :

Hát mit sietsz? Maradj még ülve.

Asztrov :

Nem lehet.

Vojnicki :

(*Irja.*) „Maradvány régi számláról: kettő rubel ötven...”

A munkás :

(*Bejön.*) Ljvovics Mihály, itt a kocsi.

Asztrov :

(*Odaadja a kézi-patikát, a táskáját, a mappát.*) Nesze. Csak vigyázz a mappára, össze ne györd.

A munkás :

Majd vigyázok. (*Kimegy.*)

Asztrov :

(*Elbucsuzik.*) Hát...

Szonja :

Aztán mikor látjuk?

Asztrov :

Tán majd a nyáron. A télen már aligha. Persze, ha valami történnék, és értem küld, persze, akkor jövök, rögtön. (*Két kézzel kéz-fogás.*) Köszönöm a vendégséget, köszönöm a jó-ságát. Szóval, köszönök mindent. (*Odamegy a dadához, megcsókolja a fejét.*) Isten veled, öreg.

Marina :

Hát nem várod meg a teát?

Asztrov :

Nem kell, dada.

Marina :

Tán egy kis pálinkát?

Marina :

(*Habozás után.*) Nem bánom.

(*Marina kimegy.*)

Asztrov :

(*Kis szünet után.*) Kicsit lesántult a rudasom. Már tegnap észrevettem, mikor Petruska itatni vitte.

Vojnicki :

Meg kell vasalni.

Asztrov :

Majd Rozsdesztvenszkojében megállok a kovácsnál. *(Odalép Afrika térképéhez és nézi.)* Fű, micsoda hőség lehet ebben az Afrikában!

Vojnicki :

Ott igen.

Marina :

(Visszajön, tálcán kis pohár pálinkát hoz, meg kenyeret.) Igyál. Asztrov megissza.)

Marina :

Egészségedre atyuska. *(Mélyen meghajlik.)*
Nem eszel rá egy falat kenyeret?

Asztrov :

Na, annyira . . . Hát minden jót. *(Marinához).*
Nem kell, hogy kikisérjél, dada. Nem kell.
(Megy. Szonja a lámpással utána megy, kikiséri. Marina leült a karosszékre.)

Vojnicki :

(Irja.) Február kettő, husz pud olaj. Február tizenhat, dettó, husz pud olaj. Hajdina . . .
(Szünet. Csöng a csengő.)

Szonja :

(Visszajön, leteszi a lámpát.) Elment . . . elment.

Vojnicki :

(*A számológépen kiszámította és írja.*) Öszszesen . . . tizenöt . . . huszonöt . . .

(*Szonja leül és ír.*)

Marina :

(*Ásit.*) Hej, a mi vétkeinket . . .

(*Telegin lábujjhegyen bejött, az ajtó közelében leült és halkán hangolni kezdi a gitárt.*)

Vojnicki :

(*Szonjához, simogatván a lány haját.*) Jaj fiam, milyen nehéz! Ha tudnád, milyen nehéz!

Szonja :

Hát mit lehet csinálni, élni kell! (*Szünet.*) Vanja bácsi, megpróbálunk élni. Napok, napok, sok-sok nap és hosszú-hosszu esték. Megpróbáljuk viselni azt a sok-sok próbát, ami még vár ránk. Majd dolgozunk, másokért dolgozunk, most és öregkorunkban, mindörökké. És ha eljött az időnk, szép csöndben meghalunk. De odaát a másvilágon elmondunk mindent, hogy szenvedtünk, hogy sirtunk, hogy mi-mindent viseltünk s az Isten megszán majd minket, és ott, bácsi, drága bácsi, új életünk lesz, könnyű, derűs, szép életünk, lemosolyogjuk földi szenvedéseinket, boldogok leszünk, mindig nevetgélünk, és megpihenünk. Én hiszek, bácsi, forrón, szenvedélyesen hiszek az egy élő igaz Istenben . . .

(Letérdel elé, a fejét a férfi kezébe hajtja, fáradt hangon.) Ott megpihenünk.

(Telegin halkán játszik a gitárján.)

Szonja :

Megpihenünk. Majd hallani fogjuk az angyalok karát, majd megpillantjuk a nagy, kék, gyémánt eget, majd megtudjuk, hogy minden, ami halandó, minden szenvedésünk belehull a világot eltöltő szent irgalmasságba. Megnyugszik a mi életünk, olyan szelid lesz és olyan édes, mint a csók. Én hiszek, hiszek... *(A kendőjével megszáritja könnyeit.)* Szegény, szegény Vanja bácsi, te sírsz... *(Könyezve.)* Vanja bácsi, az élet kevés örömet adott neked, de megállj csak, várj... Majd megpihenünk. *(Megöleli.)* Ott majd megpihenünk. Megpihenünk.

(Kint járkal az éjjeli ór.)

(Telegin halkán játszik. Vasziljevna Marja széljegyzeteket csinál. Marja harisnyát köt.)

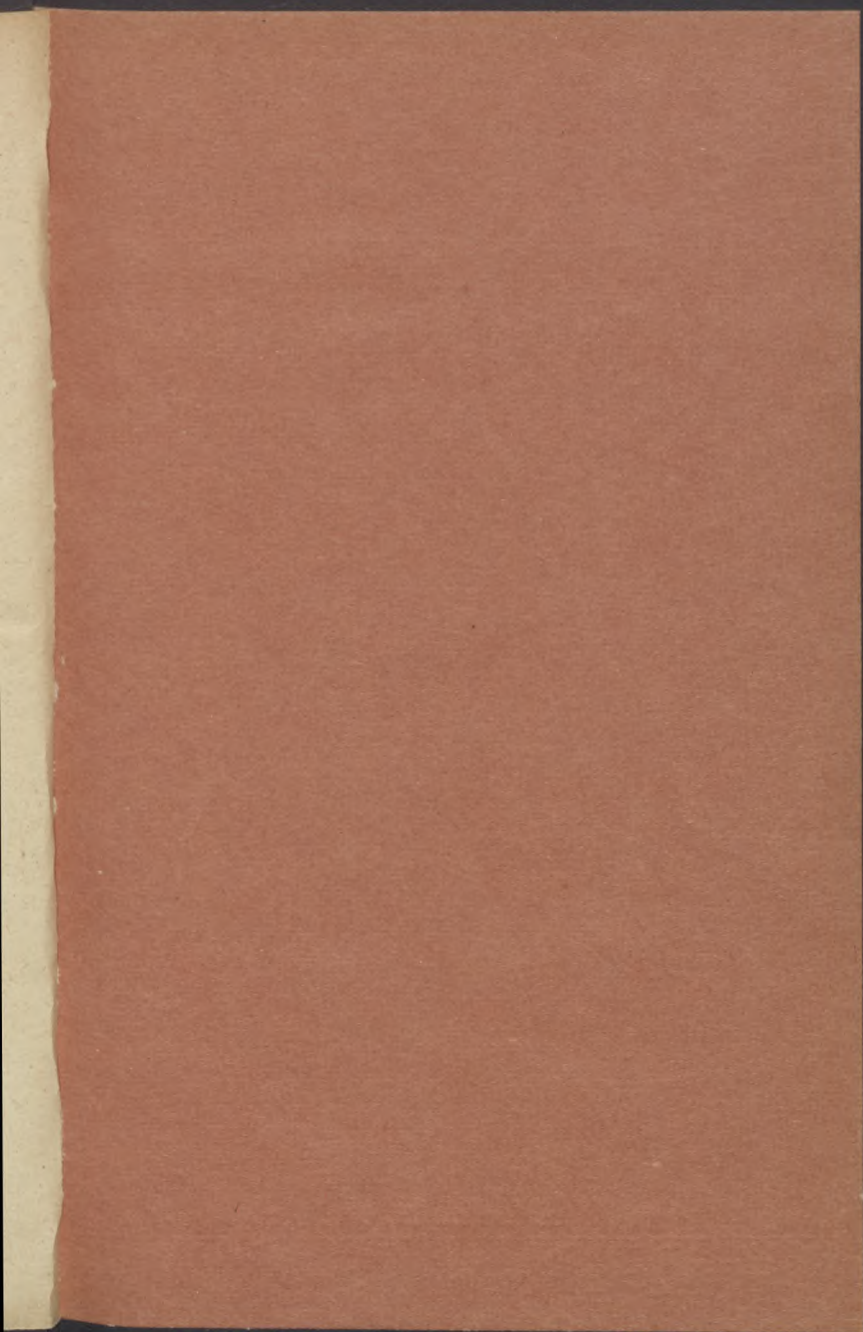
Szonja :

Megpihenünk.

LASSU FÜGGÖNY.

Ara 24 kor.

